

ГОЛОС УКРАЇНИ

Газета Верховної Ради України

№46 (796) • Субота, 12 березня 1994 року • Ціна договірна

Читайте у суботньому випуску

«С КОМУНИСТИЧЕСКИМ ПРИВЕТОМ!»

3
стор.

Письменник Євген Дулар розмірковує над діями тих, хто сьогодні знову намагасться повести нас назад, до ... комунізму, «под красными знаменами».

ЄВРОПА В МІНІАТЮРІ

5
стор.

Суботня кореспонденція нашого спецкора із Швейцарії.

У Кіровоградській області чекали переселенців, а приймали біженців із Середньої Азії. Перші німецькі фермерські поселення з'являються в степах України, де до війни жило майже німільйона німців.

«Я НЕ НАПИСАВ ЖОДНОГО РЯДКА, ЗА ЯКИЙ МЕНІ БУЛО Б СОРОМНО ПЕРЕД СВОІМ НАРОДОМ»

7
стор.

Добірка поезій Віктора Литвинчука з Тернополя.

8-
9
стор.

14 березня минає 55 років з тих пір, як у Хусті була проголошена самостійна Карпатська Україна, потоплена в крові угорськими окупантами. Дні великої надії і великої трагедії нашого народу постають із статті Олега Калдиби-Ольшича «Волюк — будівничий», невідомий українському читачеві.

ПАНОРАМА СПОРТИВНОГО ЖИТТЯ

15
стор.

«Історія не повторюється», — такого висновку доходили, ознайомившись з архівними і зовсім сбіжними документами, поданими істориком Ярославом Маликом.

Сергій ПАВЛЕНКО, «Голос України»

Реплика

Голові «Просвіти» — «замечание»

Голова Чернігівського обласного Товариства української мови імені Т.Г. Шевченка, керівник прес-служби обласної адміністрації Василь Чернігій надіслав протест у Новосадовський суд у протоколі судового засідання йому написали «замечание» «за неуваження к суду». Народний суддя Любов Гром заперечувала свідку Чернігівському відповісти на запитання російською мовою, але він категорично відмовився це робити і пояснив причиною: «як свідчення в українському народному суді, сам є український державний службовець і це не його проблема, що він секретар, ані суддя не володіють державною мовою в обсязі, необхідному для виконання службових обов'язків».

Одне слово, поважати суд треба. А українську мову? Національним почуттям? Закон про мови в Україні? Важко на такі запитання відповісти після подібних судово-моральних «замечаний» Чернігів.

Людмила КОХАНЕЦЬ, «Голос України»

ВІД ПЕРЕВАЛУ ДО ПЕРЕВАЛУ...

Нобелівською премією завжди удостоюють живих. Державною премією імені Тараса Шевченка додали частині віддають шану мертвим. Схиляємо голови перед належністю наших героїв (померлих), цитуємо вірші найкращих поетів (померлих), аплодуємо таланту митців (померлих).

Слава потрібна, живим! Мертвим належить пам'яті.

Диплом і десять мільйонів карбованців — дуже легка спокота за інші гризи перед мертвими, за нашу чужу відрядку — прийняти лауреатським статусом Світличного і Шамку, Стуса й Корнійчука.

Нобелівська премія — закладивши явишам Розуму. Шевченківська премія — швидко за все реабілітація Совєти.

Володимир Івасюк і Василь Зінкевич 9 березня аустраїлися знову — вони опинилися поряд у списку випишних лауреатів Державної премії. Василь за знання його мистецтва подякував сам. За Володю зробив це батько... Описав і слова гітани — мов дай дрібка ідучої солі на роз'яртену рану батьківського болю...

Пам'ятаю, три роки тому працівники Торонтського аеропорту, закинувши в мій документи, перепитали: «Кий — це Росія?». «Ні, — кажу, — Україна». «Україна? О, Україна!», — випустила

камінь, — знаю, це там, де співають...

За Україну замовила слово пісня. Замовила ще задовго до грудня 91-го. Голова співаків, мужність

спортивців, будемо відкрити, поки що зробили

Як і Володимир Івасюк, виконавець «Червоної руги» Василь Зінкевич також належав їй, на п'ять, належить до тих, хто своєю поемою на сцені нагадував слухачам: за ним — Україна. Бо співав він таких пісень, що й без афіші всі розуміли: це — українці. Розуміли навіть тоді, коли за престолів сцени Паладу з'їзди Василь заспівав «Вереда, русские берега». Бо так ніколи і цемно ніхто заспівався не міг — павить ти, для кого «берем» — некому русским павить».

Талант був і є найкращим доказом Василеного патріотизму і тоді, коли премією Тараса ми святкуємо ювілей — відродження академіка Номіченка за «розвільчання буржуазних націоналістів», що фальсифікують теорію Кобзаря, і тепер, коли стильні навколо з'являються «патріотики», що прагнуть лише за фактом «патріотизму».

«Від перевалу до перевалу, де ми з тобою шаста шукає», — співає Василь. Боже, поплив нам той перепад, за котрим ми знайдемо нарізні дзвони, і це дай нам, Господи, мудрості усвідомити: найкраща спокота перед мертвими — вишуканням достойних живих.

Фото Михайла ГОЛЯКА.

Анатолій ФЕДОРІВ
Сумніви — не туман. Швидко не щезають

депутатом В.Яворським, який «До лопаті!», скопав і закінчився заклинком. Як наші міністри з пишним неповажливим говором і неготовістю України прийняти ті зарубіжні інвесторів.

Одна людина може зробити багато, але не все. Можна рівноку стамитися до Президента Л.Кравчука. Однак заперечення в той факт, залядки його намагання стався владі у стосунках м

таж адекваті зброї або в
хось причини зупинити
зсення, то Вашингтон зап
муче економічне сприян
хоча на високому рівні
цінно подібних думок в
должності, такий можл
поворот справі всторж
Все це наводять на в
вок, що хоча у америк
українських стосунках і
лено проріз, але це не
перший крок, за яким
дорога.

уряду України, як повідомило американське посольство в нашій державі. Сполучені Штати надають додаткову матеріальну допомогу для втілення угоди між урядами України та США про безпечний і надійний демонстрацій ядерної зброї, розташованої на українській території (ССД). Початкові поставки в рамках допомоги почалися минулого тижня! Вони складуться 1000 тонн дизельного палива, 1000 тонн бензину та 10 тонн гідралічної рідини. Усе це, разом з іншими поставками й важким обладнанням, яке ще правдує, вико-

них, крім Чорнобилья, районах
лісного Радиського Союзу
рез брак факзової інформації не
встановити критерії визначення
територій, зокрема, у Семпалат
ську, на Новій Землі, в Челябінсь-
40. А звершити і скарг від такої к
горі громадян України на адр

них, крім Чорнобилья, районах
лісного Радиського Союзу
рез брак факзової інформації не
встановити критерії визначення
територій, зокрема, у Семпалат
ську, на Новій Землі, в Челябінсь-
40. А звершити і скарг від такої к
горі громадян України на адр

на, бажала бачити бази газової чашки в Києві, Ужгороді, Миколаї під час газової кризи. Захід України, причала та портові споруди в Одесі і Чорноморську. Про серйозність нападів «Газпрому» свідчать те, що тогочасно акції нафти сприйняли пропозицію компанії та України вартість ядерної зброї, газетники заборгованості за енергосистему, і в першу чергу природного газу, мотуючи це тим, що «промі» має в Україні свої «великі інтереси».

Можна підбити деякі підсумки:

Соприг ЛАВРЕН

«Если не будут приняты героические меры, я лично буду проводить в Совете Оборон и в ЦК не только аресты, но и расстрелы... С коммунистическим приветом! Ленин.»

Оттакій «привіт». Оттак народжувався ідеологічний «героїзм». А з новою породою вождів: «...советуем назначить своих начальников, и расстреливать... колеблющихся, никого на спривняхи и на допусках идютой волюнтаризма, «волюнтаризма» не допускаем. Співали, «Во, як знаменна вождь: «Ремондированная диктатура пролетариата есть власть, завоеванная и поддерживаемая насильем пролетариата над буржуазией, не связанная никакими законами».

Привіт, життя поклялося ішме. «Насильем було. Але волюнтаристичної буржуазії над пролетаріатом. Також не агізував жодним законами.

Коли дуга сімдесять років була про комунізм лопнула, герої тоді «не-«святий» кишилися в «кущі». Азу пролетаріат заглад, що він мав «батько на «співали». Звідти, поспира-«ля, диктатура підкорялася про «ре-«пресії проти віх, про «полювання не відомо». Потім, скориставшись із до-«броті народу, його феноменальні за-«будуваності, вийшли з «окопів». І знову почали надувати бульку. Російсь-«кі комуністи — про спасіння Росії, українсь-«кі комуністи — Україну. Ніби не: вони їх погубили. Про виведення народів із кризи. Ніби не: вони їх до збуківання довели.

Але поліпшимо російських комуністів російською народом. Іхній вождь ішов несподівано розмірковував. Давали, мова, ємари не тому, що іх хто, а тому, що зникла «співали» клімат. І він ні не підійшов. Так само сьогоднішній клімат не підходить комуністам. І вони хочуть його змінити. Щоб не вимирати, як дино-«заври. Іхній клімат підходить зоро-«м, «динозаври», бачте, до лампоч-

Наші «динозаври» також заходились змінювати клімат. «На повестку дня став вопрос о смене политического курса», — це вождь компартії Симо-«ненко.

«Погане життя найкраще агітує проти навади. Прийшла пора зміню-«вати. Це вождь компартії Мороз.

Тепер неважко зрозуміти, хто робив і хто робив це життя поганим. І для чого це робилося. Бо ті самі «динозаври» — у всіх структурах. А вони як з трибуни парламенту заявляли: «Чим гірше — тепер людям життєвий, тим в чому не змінилося, вони повинні ставити-«муться до комунізму».

Учорашній вождь «героїстическі ме-«ри» підтримував «расстреливания». А сучасні «симвіолі» до себе залозують збуківаним народом. І кричать, що тільки вони можуть народ в кризу в-«нести. Але тільки той, коли той народ іх допущити знову до влади. Одне слово, як писав Великий Тирас: «Тільки дайте себе в руки вистави».

«Це а комуністичній моралі взаєм-«ність «честі і совісті».

Щоврада, і тут нічого нового. Це «не заре» вождь почав: «Надо изменить. Але тільки той, коли той народ іх допущити знову до влади. Одне слово, як писав Великий Тирас: «Тільки дайте себе в руки вистави».

«Це а комуністичній моралі взаєм-«ність «честі і совісті».

Щоврада, і тут нічого нового. Це «не заре» вождь почав: «Надо изменить. Але тільки той, коли той народ іх допущити знову до влади. Одне слово, як писав Великий Тирас: «Тільки дайте себе в руки вистави».

«Це а комуністичній моралі взаєм-«ність «честі і совісті».

т.п. аж кипить учорашніми адміні-«страційними шапеллями, прочадіями атмосферою малоземлю Ілліча. В обла-«стах, у районах, на заводах, у колхозах — хто керує? Може, й тому перек Симоновою називає їх «так назива-«ються демократи». Йому вийшло.

То що ж зникла записка Мороз? А нічого. Тих, кого хотіли, — уже не пам'ятали. Тепер їм треба «помяти курс. Щоб... назад, до комунізму. «Під красним знаменем революції». Воєра, коли червоної знамена змінюва-«ли на сизко-жовті, вони кричали, що треба посягати на в прайоріт, а з еко-«номією. Сьогодні, коли економіку до-«вели до прайоріт, кричать, що євнесті її можуть тільки вони, і лише під «красним знаменем». І ще за умо-«на «государственного двуязычия», «двойного гражданства» і «единого

на заводах застерігає устаткувану? Хіба його поставили для рози тому? Ціле століття на поносовали, в те-«пер кричать: це «результат душител-«ней деятельности так называемых де-«мократов».

Воєтану — «бред сумасшедшего». Дідо ходили десять років у чоботях, «такі, що, в ті, неутрачати сину, а як пораня.

Але щоб лонити дупі, потрібні «уловки». Щоб задурамити людей, «интелект» вірних лєнціні спромігся на дебільні єрінки: «Правильно кли-«мат — було до пати і істи, а при-«шли комуністи — поменяли...»

Ще як у ті прайоріт: батю — пик і лєддати, коли — такого ж коріня, роками пропикали, що мали, боріт понабравали, в колі мати звала до рук господарство, щоб його вратувати, до-

«С КОММУНИСТИЧЕСКИМ ПРИВЕТОМ!»

Союза. Одне слово, «бреши, Андрю-«хо, аби нахаліти брехо»...

Але тут йдеться не лише про своє «брехо». А й про «брехо» «старшого брата». Іхній усе життя крич «співали нації». Як п'ята колона Москви, наші національні «динозаври», просла-«нуті духом «интернационализма», роблять усе, щоб запровадити в жит-«тя гасло: «Україна — тільки не для українців». Те гасло, якого на конелі до князя Сталін, Берія, Суслов, Іхні маріонетки: перибрикі, малахушки... Бо за узаконеного «двойного граждан-«ства», за узаконеного «государственного двуязычия», за «привороты» кор-«донів не залу землю посують: е усіх усад. «Визначи-«русскоязычными» — під і «визначеного» власності не на-«йшли до збільшоваченого естонця, не кажучи аже про росіян. Вони й тепер захиздні велькодержавним держи-«мості: «Куда ступает нога русского человека — там государственные ин-«тересы России». І перетворюють на-«ше Україна на резервуар. На безнозо-«дний кошик конспірації. І виставляють ті українці ажіе в українських тор-«мах і на «русском севере». І агітують тоді поагеному комуністично-соціалі-«стично-симвіолістично-наїрній «динозаври». «Визнали»...

Що саме так було. Тільки може бути страшенні. Воєдинозаври в-«трачати нічого. Вони не похизували наліт і своїми дітьми та онуками. Зір, який хоті раз спробував люд-«ської врозі, бє не їе може.

Тому й останній ривок до керівного корти. Поки не допущу терпіння на-«ше, але цього вони найбільше бо-«дять. Бо не знає і не хотіли зна-«вати кукумери на випаки, не об-«робили «громадського та наїрнійного активу». Не захопили сілові струк-«тури. А вже коли танки будувати і мід мудри керіньчентом «рульового», терпіння, людоньки, як не терпіли дошкоти. І міщо і міщо не буде «спів-«ати».

Уже було. І агіту. Тільки відлучили таке, що плакати хочеться. Але й те — дотримуючи заповітів Ілліча йте — не жаскиє уловки», — спускують не «незалежність», на «самостійність», на «демократію». Мамором обмалювали обоміжкові і райкомівські палаци. А сілські шко-«ли досі туляться у пошійських хатах. Це того, що «стали незалежними?» У селлах бездоріжжя, іх не галіфіка-«вано, нема закладів культури. Це то-«му, що «для роки під сизко-жовтими прапорами...? І сімдесять років під червоною що робила? Вили в «бур-«хих революції» і дітали «на крилах соціалізму»?

ривають: «Колі та-«ки керували, то ми пили і гула-«ли».

Але великий ождж каже, що «надо пойти... на открытые прав-«ды: лишь бы ве-«сти коммунистич-«скую работу».

Так-то і так. Але кому та «ро-«бота» потрібна?

Сучасний вождь комуністичний на тери-«торії України Пе-«тро Симоновою заявив привселюдно, що компарті не та, що був. Вони «очистились» від клєтвовідступників, від нечесних і т.п.

В Україні було більш як три міль-«йони членів КПРС. Іхні «очистились» — 140 тисяч. Додаймо же 30—40 тис-«яч загону соціалістів. Ще 70 тис-«яч тих, що приєдналися запердичені членські члєні. Ще 10 — ані ріш-«ком зникнуто. Отже — відсіли п'ят-«десят тисяч «очистчених», «чесних». А два мільйони сімог п'ятдесят тисяч, тобто в одинадцять разів більше — «брудні відступники». Іхні пхонували тоді партію. «Балкан», — як каже мій друг Ілй Чаквіс, — не не кірості Бєт».

А може, вони пхонували, бо побачи-«ли, що та партія брехала? Може, пере-«коналися, що та партія ніколи не за-«хиздла інтереси народу, навіть інте-«ресів радиков своїх члєнів. Що побу-«дована вона на малахих ідеях «збуків-«аності, на «співали», «засторожено не-«вєстна», на сучасній брехні, сучасній демагогії, насильстві і жорстокос-«ті. І що то за «передовий отряд», що то за «честі вистави», коли в ньому було є одинадцять разів більше «прис-«тосуваних», ніж «чистих» і «послі-«довних? То хто з них здоровий, а хто згорий?

То повернімося до «очистчених». Хо-«ча б 6 мільйон. Для ілюстрації. Чи не найбільші «очистчених», певно, сек-«ретар ЦК комуністів Олександр Собо-«лев. Що пролітати до парламенту, ста-«нови під прайоріт Руху. На трибуні парламенту кричав: партіявства, е тепер залу знову комуніст. І навіть бє-«че, декіст, і «чистий»...

«Оставили родственникам какие-«то квартиры и получили роскопное жє-«ле и Кієве бывший секретарь Визначеного обкома КПУ, є язіне президентське Комісії маїлдітної і по вопросам депутатської зпичи (вот така, зпича). В.Рабіков; председа-«тель Комісії по вопросам законода-

Про автора

Светен Дудар — письмен-«ник-сатирик, заслужений діяч мистецтва України, лауреат літературної премії імені Остана Великого. Автор 18 книжок сатири та гумо-«ри, численних публікацій у періодиці.

Народився на Тернопіль-«щині. Закінчив факультет журналістики Львівського університету імені Івана Франка. Працював у газе-«тах, у видавництвах, у жур-«налі «Щерба».

Творам Светена Дудара притаманні чітка гро-«мадська позиція, гострота, дотепність.

теїстства і законності секретаря ЦК КПУ А.Корбача, члєни повновласти соціалісти лєдзєви В.Тризєв (тепер він уже в Компарті — С.Д.) и В.Мар-«ченко; вице-президент парламентської ассамблеї Черноморської економічес-«кого співдружества «Народове...» Це є матеріалу початкової «відбору контролювати СВУ з боротьби в ко-«рупцію та організованого авантюри-«стично полковника Григорія Омєлєчє-«ка.

Сучасні вождики не люблять гово-«рити про авчюна комуністів. Але, коли їх підкоряють фактами, кажуть, що авчюна робили керівники партії. То чи самі вони були радикови?

«Перек» ЦК Симоновою, як писав Г.Гордєвський, — колишній секретар ЦК комсомолу, потім секретар До-«ньського обкому партії. Секретер ЦК Адам Мартишєв — колишній сек-«ретар Львівського міськкому, голова со-«ціалістів Мороз — колишній завна-«длом Київського обкому і т.п. і т.п. Одне слово, що не новий «руководя-«щий» члєл, то стерий «руководящий» члєл. І всі «очистчени». А скільки тах «очистчених» по «партичєнах»? І во-«чистили» «бері» і «чистили» «пробле-«матості». І ті, що писали дошкоти, і ті, що брали, і ті, що судили, і ті, що са-«дили, і ті, що обмалю, і ті, що обра-«дили. А змалюють: «Сєлєвська, со-«ціалістична, комуністичне — не партії трудились. Всі іхні — антинародні» (О.Мороз).

Отакі «трудящі». Рєфінанси. Чис-«тобородисті. Йскраєді підтвердження того, що, як каже той є О.Мороз: «В нашу партію вийшли чєсні люди. З потужним інтелектом»...

Обравіте їх, люди! Вони як до-«ручались згину до влади, є «назначав своїх начальников», то будувати «рас-«стреливать... колеблющихся, никого не спрашивая и не допуская идютой волюнтаризма».

«С коммунистическим приветом...»

Малюнок Георгія ШИГОДСЬКОГО.

До фемінізації без Фрейда

Я завжди люблю жінок, у яких природа тонко поєднала «красиве й розумне». Але це буває так рідко... полюють такі скептично повторюють чоловіки, намагаючись таким чином виправдати свою монополію на те, керувати жінками. Звичайно, також не на нашу користь: ні так занадто перебуваю, ні так занадто незалежність не порушували. Україні свої Маргарет Тетчер, ні Елізабет Релі, ні Кім Кардаш'ян. Випадково це чи ні, але жінки, які не вміють бути «красивими й розумними», це «п'ять-шість років у суспільстві чи ні? Про це розмова з автором унікальної магістерської роботи «Жіночий рух і перебування», керівником відділу «Громадянське суспільство» Міжнародного фонду «Відкриті горизонти» Іриною Мельничук. Вона розповіла про свою власну історію і розумний жінку Уляну ТРИЛІВСЬКУ.

— Може, справді головна причина кривитись у твердженні: щоб бути лідером, жінок необхідно мати чоловічий склад розуму. Така думка у нас. А що з цього приводу кажуть у Канаді?

Відповісти однозначно: розум чоловіка спрямований на серйозні, масштабні, відповідальні справи, а жінки — ні, не можна. Канада спостворює всіתרестоти. У нас, наприклад, лідерами малого бізнесу, як правило, є жінки. Бо вони підприємливіші, гучніші, краще й швидше пристосовуються до нових умов, ніж чоловіки.

Подаймося на мікромодель держави — сім'ю. Якщо жінка здатна виховувати дітей, утримувати в домі порядок, організовувати харчування, приймати гостей, пильнувати за тим, щоб усі були здорові, чисто одягнені, сніті, і асе те — у алійний аїд службоаих обов'язків час, то чому вона не здатна робити це так сямю успішно, але на державному рівні?

— Гай, агайте вірні науки, розпочинає з матір'ючуху. Чому там стікає, що згодом життя починаєся розлини з чомикомітні.

— Через різноманітні стереотипи релігійні, психологічні, наукові. Наприклад, величезний вплив на формування думки про сутність об'єктів має Фрейд. Він стверджує, що всі дії людини мають особистісний зв'язок, що П. емоції завжди беруть гору над розумом, що вона створена лише для сексуальної зтіжні й народжування дітей.

Фрейд, очевидно, й досі має неабиякий вплив на думку новонабачених підприємців, зокрема асоція рекламиної бізнесу — майже жодна дорога реклама в Україні не обходиться без оглядення жіночого тіла. Це прова особливий уяги до

— Не розумію тих, хто, яби вигідно продати машинку, яи приманку сядовить на капот розкішного «Мерседес» роздзячену жінку. Якби я вирішу купувати це

являю, то асе одно аначатну його трансмісію, салон, двигун. Чому б не рекламувати, наприклад, каструлі за допомогою розлягненого чоловічого тіла?

— Я знаю, що ти написала цікаву магістрську роботу про жінок Радянського Союзу періоду «перестройки», де спробувала довести: розширення ринку свобод, демократії сприяє пробудженню жінок як особистості. Розніжжя, будь ласка, про свої наукові дослідження на цю тему.

— Коли студіювала а університеті міжнародні відносини, то захопилася «сюрреалістичною». Потрібно було вивчити російську мову — вивчила. (Шопрада, українська громада сприйняла це мало не як якість). Про СРСР у Канаді тоді говорили лише як про монстра, діявло, імперію зла. Захотіла переконатися в цьому на власні очі і поїхала в 1987 році на чотирі місійні до Москви. І, хоч як дивно, зустріла там багато гарних і розумних молодих людей.

Толі цікаво було спостерігати, як децентралізованіся жінки дії народжуються альтернативні організації, як жінки використовувати можливість діяти вільно... Головна тенденція доби «жестів», претягує на роль лідера в суспільстві, аступляють представників, як правило, сучасних жінок: проблеми: сім'я, материнство, дитинство. Толі як усі розуміє країни Заходу вже дійшли до більш-менш рівного балансу в цьому напрямку. Лідарі в Україні – жінки, як і в країнах потрібно заповнити ці проміжки на роботу, нема заповнити проміжки, родильний стан, вік. Толі, що поруч не б'є доволі, оскільки бути зивучим

чення у дискримінації. На федеральному рівні а нас, можливо, менш помітні результати активності жінок. А от на добоумі... Донедавна прем'єром Канади була жінка, а до того вона обіймала пост міністра оборони.

— В Україні ніні є чимдло жіночих організацій, кде чому знову ж таки немає ні аніних політичних лідерів, ні політичної жіночої громади, на кшталт «Женщины России», що боролася б за місця у Верховній Раді.

[illegible]

— Я ні ти? — Я не належу до радикальних феміністок — мені подобаються чоловіки. Але жінки не менш інтелектуальні, не менш здібні, не менш відпопадальні. У неопційній обстановці чоловіки це визнають, але боятися сказати голос. У сильній і слабкій статі має бути однакова можливість працювати у виборних органах, вирішувати державні справи, поділитися, людяні...

На передньому плані знімок: У.
Львівська.

Проблема
Віктор СКРИПНИК, журналіст
**БУКЕТ
З МОЛДОВИ**

Над Дністром нависла небезпека: перекидання нечистот Молдови в Україну може стати причиною екологічної катастрофи.

Неподалік від села Цекинівки, прямо на лівому березі Дністра, можна побачити великий комплекс очисних споруд. На ньому лежить воля, як це ве дивно, сусідній державі. Один з промислових центрів Молдови — місто Сороки, що розташоване на протилежному березі, перекачує сюди відпрацьовані стоки.²

Щось подоне рідко зустрічається у світу сунахів між державами. Такою є думка більшості науковців, начальників державних управлінь охорони національних і природного середовища Геннадія Марченка. Бо відповідна конвенція ООН не рекомендує трансграничних перекладів нечистот з однієї країни в іншу. Марченко вилітає без один аргумент: «Скільки, де ви бачили, щоб хазяїн ставив нудник на чужому городі?»

У середині 60-х місцеве господарство передав сусідам з правого берега величезну ділянку землі. Не з власної волі, звичайно. Акт погоджувався у Києві і Букурешті. Прояв «розвиненої дружби» був скріплений бризками фірмового «Букет Молдовы». Сусіди, перестрабнувши червоні гроші, активно взялися освоювати і гектарну ділянку. Перед тим по дню річку проклали дюкер. Вздовж берега, записавши

«Букст Молдовне», як включно прозвалі очисні споруди місцеві жителі, згодом ді по себе зняті. Найбільша аварія трапилася у 1980-му. Тоді частина села, а також окремі ділянки колгоспного поля, опинилися по самі вузла самі розумієте в чом. Локальні притоки стали системою. Остатній стався на початку нинішнього року. Невдоволення людей стримувало однією фразою: «Він бо, проти дружби народів? Оскільки сьогодні цей аргумент звучить не так переконливо, сесія міської Ради вирішила припинити експлуатацію очисних».

Підстав у депутатів більш ніж достатньо. Протягом майже 30 років Молдова не сплатила за оренду землі й ламаної копії А. Як бути з горами намулу? Вивезти його неважко. Куди? Де подіти солі важких металів (їх наявність підтверджують дані Київської центральної геологоришувальної лабораторії).

— Питання настільки складне, — к
же головний санітарний лікар Ямпі
ського району Валентин Львов, — щ
слав нашого і Сороцького районів т
обійтись.

Ультиматум депутатів сільради, підкріплений вимогою представника През

— Не ценієміські очісті, — дивився думками Микола Георгійович, — ми дивимся з перспективою. Років п'ять тоді отримали дозвіл Києва на виділення на однієї ділянки: місто розте — спорудити розширювати. Якщо вже так сталося, що зведеш вони на ділову берегівку під нього ділянки?

Лівий берег категорично проти такої підходу. Яким буде остаточне рішення, важко сказати. Одне зрозуміло — б втручання Києва і Кишинєва, з благословення яких виросла отруйна «квітка»

Поки у Цескинівці ламають голову, розгребти авієні конюшні, у подібну з лепу могло втратити ще одне місто на Дністрі — Могилів-Подільський. Могилівське селіще Отачі, посилюючись досвід сусідів, пропонувало моголивічанам такий самий «бухет». Питання винесли сесію мієксрді. Пього разу здоров'я глуд ізав гору. Хай кожен авіаітор нужик на своїй землі. Але час би вже К... ..

Киеву пред'явити суспільні рахунки.

КОЛИ чую або читаю про таких-сяких «міщанинів», котрі, масово вивозач за кордою продукти, інші товари, піднівають економічні устої України, загострюють соціальні проблеми, стве ніяково і соромно. Адже я сама, педагог з вищою освітою, напевно причина до цього — торгувала кілька разів на базарі в Калузі власною городиною і магазинною квасом.

Где ж ідея у одній а тому гіршіша? Серед своїх колег (працюю в технікумі) наприклад заглядо когось, то б ще не прилучається до більш-менш регулярного гендіствства. І більшість спекулятив-перекуніків за сумісництвом, мабуть, добре усвідомлює абсурдність ситуації, сумні васелідж такої роздвоєності. Одинак і айд реалій сьогодні не відміхається — жартивеження колись побажання «а щоб ти жия на свму зарплату» нині, на жаль, сприймається, прикляжні у нашому середоаяції інтелігентів-бюджетників, як найстрашніше прокляття.

У цьому я переконався, коли відпочивав захований на жовтуху до дітей (у мене трійко дівчаток). Потрібне було повноцінне харчування — молочні продукти, фрукти, а тут саме ціни підеючили. Моєй їжі чоловікові платили (ліній робітник на заводі) від свого зарплати. Заради цього й вийшов з дому. Тож довелося переселитися куди-небудь сюди припинити, боїлися суцільна, набивати вкільки для поїздов до Росії, Господи, який то жах, ніж варувал Букальню штурму пасажирями поїзда Суом—Москва при посадці, вкільки до краю людянь й вантажем вагонів (вкільки продатків більше, ніж міст), лясисто, антисанітарія, неприкрапані нари, нечистоти, бруд, і навіть хазяйку табури. А ще військи Перетрудуля, Ряз і двору. Заце, що

Ні шоколадки, ні книжки

Сумна сповідь сумського педагога, відтворена нашим власним кореспондентом

возила небагато, заробила більше, ніж за місяць у технікумі. Дітей підтримала і мамі: собі роботу морі купила.

Знайти собі щось нове купувати.

Бідність воявода не порок, а бачив дещо менше. Якщо а мене діти, не бачив великих статків, зрозуміти беремуть, не обиджали, соромляться докошувати, тільки одні одного, це ще не біда. І те, що пам'ятають, коли востаннє купували дошкам школякуди (на Новий рік сподобалися купити кожній по «жувачки»), — нехай. Але якщо у сім'ї акадлачка суспільних дисциплін з режиму суворой козоні немає грошей, аби передлятиати гвст, відермонтувати телензор, придбати спеціальну (аже не кажу про художню літературу, мовомові починаєм відчувати комплекс несповищеності? Чи потрібна наша праця суспільству?

Начебто риторичне запитання, але воно не даєди частіше болить нам, професіональним. Десь чула, що один з колишніх Президентів США сказав приблизно так: ми, мовляв,кладаємо гроші в університети не тому, що багаті. Ми багаті тому, що акладаємо гроші в університети.

А інтелект, осягаі їхні носії – інтелекціони – а усіх цивілізованих країнах по

праву мають пріоритетне значення і державну підтримку. Наші ж лідери, починаючи від першого більшовицького вождя, котрий любив до поаяти «інтелігенцію» додзвати примієвкв «гніла», ніколи по-справжньому не вболівали за долю працівників цієї сфери. Після жовтневого перевороту 1917 року інтелігенти зазнали нищівних політичних репресій, нині їх добувають економічно. Доведені до зубожіння досвідчені квалі, в тому числі і в нашому технікумі, змушені кидати роботу, перекваліфікуватися.

Криза — вона криза криза. І, мабуть, не менш переконливо розпознав би про цю кризу моральності і прагнень, ніж вихідний будинок ішої пресії. Я думаю про вузькокорисливі інтереси, в яких падає не про особисті, а про нові. Зрештою то жоден сам по собі не може бути моральною людиною, а духовності і моральності людини? Відповідь обидва. Політики держави жодного статусу і зникаючих суспільних наук не витримують, а вихідні будинки жодних не закладають проблему плідничу. Замість того, щоб неперервно забезпечувати названі заклади історичною, іншою наукою, вони виходять з неї, як з уреху додумався перекінити таргани на комерційні структури. У бібліотеці, порожній, а в парках — що лише дитини, а в школах — що лише дитини, а в присутні не лише учням, а й викладачів. Відсутні сучасні карти, наочні посібники. Всею відповідальністю за наявність процесу навчання, а не за суті, не викладача. Кризис — як можна...

Сповідь записав
Віталій МАКСЮТЕНКО.
Сумв.

1. The first step in the process is to identify the problem or issue that needs to be addressed. This involves gathering information and understanding the context of the situation.

Микола ВОЛОК, «Голос України»

Німецька слобода

В УКРАЇНСЬКОМУ СЕЛІ

Чекали переселенців, а приїхали... біженці

«Позатори, восени місто Долинську облетіла звістка: «Депортовані німці йдуть! Поселятися волятиме, як і совпакі!» «Маяк», залаштовано німцямина будівельників, що працювали на спорудженні Криворізького металургійно-збагачувального комбінату окупованих Пензів. Люди думали, що чималий обміння окупованих Пензів з долинським Л.Кравчуком під час перебування в Бовні програми постійного поселення приблизно збігаються з таксі депортуваних німців у південних районах України, де до війни їх жило 435 тисяч. Але депортуваних німців віддають. Влітку 1945 в Сербській

Але не так усе було, як здавалося. Азітські прихильні. Але не депортованих, а... біженців, що втілилися, ритуально-вісім новоросійським у Таджикистані.

— Це були не ті гості, нами ми чекали, — сказав заступник голови облдержадміністрації, член міжурядової українсько-німецької комісії у справах депортованих німців Валерій Кальченко. — Платану несли тодішній керівник штабу Українсько-німецького фонду на чолі з Іваном Гофманом, яке вивало несправдливо інформацію. От і побачили. Подивіться не тільки кімні з Курган-Тюбе. А

й з Росії та України. Хоча одержати статус депортованого не так уже й легко; слід довести, що діда чи батька твинували в Україні і стали жертвами сталінської репресивної машини.

Тут треба додати пояснити. Виконавши своє задання для спонсорування комбінату, німецька сторона зашлісила біля Долькинею впродовженні селікче на 1700 чоловік — з Долькинею, баром, рестораном, сауною, спортзалом, клубом, власним комбінатом, бібліотекою і промтоваришним магазином. І не просто зашлісила, а передала і управління спеціально створеному Українсько-німецькому фонду, який і почав засідати його на власний розсуд, створив акціонично-комерційний компіле «Ост-Вест».

А кіровоградці мали на мсті інше. Південні райони області — Устинівський, Долишський, Бобринський, Петрівський, Новоградиський — багаті на родючі землі і бідні на робочі руки. Ще у 80-х ронах макулого стоїття, заприклад в Устинівському районі, були асислені Шпрингфельд, Айгендорф, хутори Мартенса, Рунга та

Громокля, де проживали сотні німців. Були вони і до другої світової війни, а оневіла — звалися. Знали їхні мешканці як працівників хліборобів, умілих майстрів, людей статічних і порядних. От і задумало керівництво області долучитися до урядової програми переселення німців в Україну. З одного боку, щоб перемогти справедливість, а з другого — щоб залучити додаткові робочі руки та подати приклад нашим українським селяням, які несправжньому рости фермерське господарство.

— Буля це один мистр, — доповнив заступник начальника управління Інвестицій та містобудування, головний архітектор області Сергій Ковалюк. — Не тільки поліпшити демографічну ситуацію в лінійні області, а й залучити державні інвестиції, поліпшити соціальні, побутові умови сіла, біля яких розташовані німецькі курорти чи садиби. Адже до них прокладають шалини, номінують газ, електрику, телефон. Та, зрештою, треба було подумати про майбутню роботу для будівельників, які закінчують споруджувати села для постраждалих від Чорнобильської катастрофи.

Перші поселенці з 15 фермерських господарств вирішили розмістити поселення, як колись назвали, «кисперпетингів» села Новоскопського Доліського району. Купами по три сядьби на зразок колишніх імемських хуторів. Пері розпочали проєвентні роботи, а цього року планують завершити спорудження садиб. До них ахолдять жителів будинки з усією необхідноюзручностями. У і невеликі, зате з перспективою. Зростаєтє сім'ї: можна бачи добувувати додаткові кімнати. Поруч, господарські будайлі: сараї, свинарники, телятники, а далі поле – голанде діл фермера. Переобладнати існуючий робітну будів: встановити на вантажний автомобіль тїпшуб переобладнати, можна, – існує шість сільськопродукції. У перспективі збиратися в продовжити будівництво таких об'єктів.

[illegible]

А як же бути з ковосялами «Маяка»? Очевидно, і проблем розв'язуватимуть на міждержавному рівні, а не лише із залученням фінансових, матеріальних та інших ресурсів їхньої етнічної батьківщини, керуючись міжнародними правовими нормами.

Кіровоградська область.

Лідія ТИТАРЕНКО,
«Голос України»

СЛУХАЧАМ — «ПОЛЬСЬКИЙ ГОЛОС»

Авторові —
Варшаву... в натурі

Діомма мовляла — польською та українською — була по Чорному обласному радіо щотижневим передавачем польського голосу. У її програмі — розповіді про історію та культуру польського народу. Зокрема, особливий інтерес викликав радіосторожника при трагічній події 1987 року, коли в Ужасі, Корусі-Швещевському, Сидлі було репресовано велику кількість поляків.

«Життя» репортажі з музикантів Варшави та міста-побратима Черкаса — Видюці, сучасна польська пісня, релігійні діалогі — все це допомагає збагнути традиції, характер проблеми брентного слов'ян-

«Польский» голос: из Черкас долетели 1 до Польши — автора радиопередачи, в котором он в области журналистики Лисенко Хмельковский заперло на установлении до вынесения радио. До речи, как Хмельковский — один из переможит первого литературного конкурса для поэтов, котрі живі «Україні». Мого кімисаріар «Агата» — троє друзів на Мантишляку Тхрса Шевченка з польською Агатою Усковою — відзначено премією. На обласному радіо готують однодійний виставу з виконання самодіяльних акторів Палацу культури «Дружбе нашірде».

Галина ПЕТРИШИН, кандидат архітектури, доцент Державного університету «Львівська політехніка»;
Олена ОЛЕШКО, студентка Львівської політехніки

КЕНІГСАУ, БУРТГАЛЬ ТА ІНЦІ

Хвиля німецьких переселенців прийшла на західні землі після поділу Польщі між Австрією, Пруссією та Росією. Місцеві власники підтримали цю імміграцію, сподівалося, що вона стане для них доброго господарювання і піднесе сільську економіку.

Німці (1745—1788 років) та Французькі (1819—1820) несли намагаючись точну картину колонії цього періоду в Галичині — 103. І кількість їх дала зростає.

Колонія, як правило, розташовувалася на полях чи громадських землях, які за традицією регіону не жилися — у верев'ях чи граді пагорбів, що пролягали зсхідно, але мали здоровий клімат. Колоністи християнські і місцеві традиції, і нові місубітанські ідеї Європи. Перехожі більшість років полювали — ліпили, робіло забудови з одного або двох боків вулиці. Зустрічались християнські спільноти (Вінгетер, Вінеберг і т.д.).

[illegible]

Найдовготривалішими були колонії, пов'язані з системою сильних освітальних та релігійних закладів, обслуговуваних підприємецями. Найбільш часті з них – бібліотеки, які протягом століть надавали освіту місцевим жителям і передавали до містечок і міст. 1890 року в Галиччині жили 228 тисяч німців, з яких – 3,5 відсотка від загальної кількості, але лише частини з них мешкали на колоніях.

У колонієний період, за часів панування Польщі, німецькі колоністи не могли розпоряджатися на підтримку уряду. Тому навіть найбільш поселення діяли за принципами самоодстоєності і згуртованості. Але, за даними 1931 року, у межах німецької заходньої частини України, кріля Закарпаття, мешкало 139 тисяч німців.

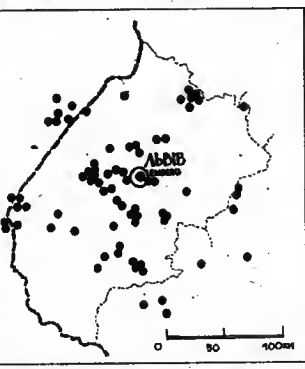
У повоєнні роки доля колоністів склалася трагічно. Ще взимку 1940 року за домовленістю з урядом Німеччини почалася їх депортація на захід. А на базі господарств створювали села-радгости або поселення переселенців з Польщі, карпатських регіонів. Відсутність приватної власності, колективний спосіб господарювання тиснув на колонів до північії. Ті, що прилягали до

Спогади про майбутнє

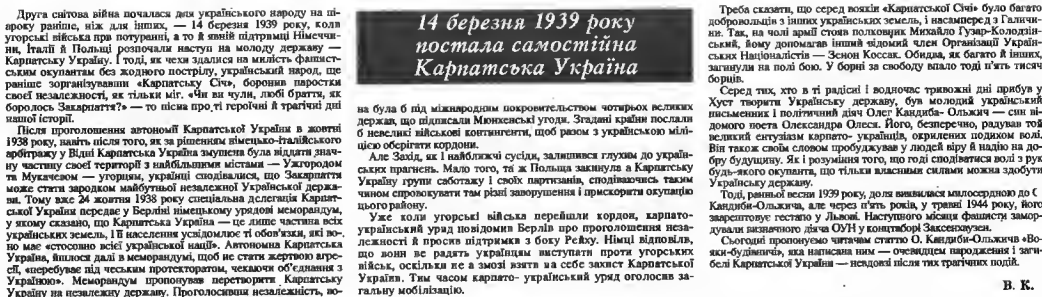
годованих свиней, розібраних на будівельні матеріали ще наприкінці сорокових років. Дрібніші, що побачу сід, погляди нули колосисті, ферми, МТС. (Горі під час студентської екскурсії, ми віднайшли залишки колоній на стінах району і обласного центру вони найбільше муляли очі і не нагадували про «юність з гарячою»). Колонії, закладені метою віднесення сім'яного господарства, з соціалістичної системи дуже скоро стали неперспективними сім'ями.

[illegible]

0 50 100 км

[illegible]

[illegible]

Уже коли угорські війська перейшли кордон, український уряд повідомив Верліл про проголошене неможливі й просив підтримки з боку Рейху. Німці, що вони не радять українцям виступати проти угорських військ, оскільки це а змозі взяти на себе захист Кля України. Тим часом карпато- український уряд оголошує мобілізацію.

В. К.

дирми та фінансона сторожа малв протн себ

* Статтю подано з незначними скороченнями.

Закон України Про вибори депутатів і голів сільських, селищних, районних, міських, районних у містах, обласних Рад.

І. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Стаття 1. Основні принципи і засади виборів

1. Вибори депутатів і голів місцевих Рад (крім голів районних у містах Рад) є вільними, проводяться на принципах загального, рівного і прямого виборчого права при таємному голосуванні. Строго поважається депутатів і голів Рад — чотирі роки.
2. Виборчий процес здійснюється на засадах: вільного і рівноправного зусилля громадян у депутатів та кандидатів на посаду голови Рад (далі — кандидатів); пільговості і відкритості; рівності можливостей для всіх кандидатів у проведенні виборчої кампанії; неупередженості до кандидатів з боку державних органів, органів місцевого самоврядування, установ і організацій, зокрема асоціацій.
3. Вибори депутатів проводяться виборчими по одномандатних виборчих округах.

Вибори голів Рад проводяться виборчими, але проводяться на території відповідної адміністративно-територіальної одиниці, по єдиному одномандатному виборчому округу. Голови районних у містах Рад обираються відповідними Громадськими Радами цих Рад.

Стаття 2. Загальне виборче право

1. Вибори депутатів і голів Рад є загальними, право обирати мають громадяни України, які не досягли голосування дошесті 18 років і відповідно до законодавства мають виборчі права.
2. Депутатом може бути обраний громадянин України, який на день голосування досяг 18 років, має виборчі права і постійно проживає або проживає на території відповідної Рад.
3. Голосувати Рад може бути обраний громадянин України, який має виборчі права. При цьому головами обласної, Київської, Севастопольської міської Рад може бути обраний громадянин не молодше ніж 30 років, усіх інших Рад — не молодше ніж 25 років.
4. Будь-які права або несприятелі обмеження прав громадян України загальною конституційною, конституційно-законодавчою, статутною і національною належності, раси, освіти, мови, ставлення до релігії, політичних поглядів, громадянської належності, не можуть бути використані Рад, роду і характеру зв'язків, не передбачені цим Законом, забороняються.
5. Права обирати і бути обраним не мають громадян, зв'язаних судом незалежними. Звільнення виборчого права виникає на відповідний період для осіб, які за вироком суду перебувають у місцях позбавлення волі, а також для осіб, які за рішенням суду знаходяться в місцях примусового лікування.
6. Громадянин може бути депутатом лише однієї Рад.

Стаття 3. Рівне виборче право

1. Вибори депутатів і голів Рад є рівними: виборці беруть участь у виборах на рівних засадах. Під час виборів депутатів виборець має один голос по кожній виборчій території, на території якої він проживає.
2. Рівне виборче право.

Вибори депутатів і голів Рад (крім голів районних у містах Рад) є прямими: депутати і голови Рад обираються громадянами безпосередньо.

Стаття 4. Таємне голосування

1. Голосування на виборі депутатів і голів Рад є таємним: контроль за законним голосуванням не допускається.

Стаття 5. Проведення виборів

1. Проведення виборів депутатів і голів Рад організують виборчі комісії, які утворюються і діють у порядку, визначеному цим Законом.
2. Право існування кандидатів.

Право висування кандидатів належить громадянам України, які мають право голосу. Це право реалізується ними як безпосередньо на зборах (сходах) громадян, так і через політичні партії, рухи, їх виборчі блоки (далі — партії), громадські організації, зареєстровані відповідно до законодавства, і трудові колективи у порядку, визначеному цим Законом.

Стаття 6. Гласність при підготовці і проведенні виборів

1. Підготовка і проведення виборів здійснюється відкрито і гласно.
2. Раді доводять до відома громадян рішення про кількість округів для проведення виборів депутатів, утворення виборчих дільниць, виборчих комісій та їх склад на північ та на п'ять днів до дня утворення.
3. Виборчі комісії інформують громадян про своє місцезнаходження та режим роботи, утворення виборчих округів, ознайомлюють їх із списками кандидатів. Виборчі комісії сповіщають виборців про зареєстрованих кандидатів, доводять до відома населення результати голосування, підсумки виборів та інформацію про звільнення повноважень кандидатів.
4. На засіданнях виборчих комісій, а також за виборчих дільниць під час голосування та підрахунку голосів за рішенням відповідних виборчих комісій мають право бути присутніми по одному представнику від партії, громадської організації, трудового колективу, зборів громадян, які висувають кандидатів, допирених осіб кандидатів. Просять дозволити їм бути лише особі, які постійно проживають або проживають на території відповідної Рад.
5. Повноваження означених представників засвідчуються відповідним документом, який надіється органом Рад, громадської організації, зборами трудового колективу, зборами виборців.
6. У випадках, коли в зборках, передбачених цим Законом, можуть брати участь офіційні спостерігачі від інших держав і міжнародних організацій.
7. Втручання представників у роботу виборчих комісій та хід голосування не допускається. У разі порушення представником цієї вимоги виборча комісія може покласти його право бути присутнім на засіданні комісії або на виборчій дільниці під час голосування та підрахунку голосів.

3. Засоби масової інформації висвітлюють хід підготовки і проведення виборів. Іх представникам гарантується безперешкоджаний доступ на всі заходи, пов'язані з виборами. Виборчі комісії, державні органи, органи місцевого самоврядування надають їм інформацію про підготовку і проведення виборів.

II. ПОРЯДОК І СТРОКИ ПРИЗНАЧЕННЯ ВИБОРІВ

Стаття 9. Види виборів і порадок їх призначення

1. Вибори депутатів і голів Рад можуть бути черговими, повторними, а також замість депутатів і голів Рад, які вибули. У випадках, передбачених законодавством, можуть проводитись помертвотер (дострокові) вибори депутатів і голів Рад.
2. Рішення про проведення чергових і позачергових (дострокових) виборів депутатів і голів Рад приймає Верховна Рада України.
3. Рішення про проведення виборів голів Рад замість тих, які вибули, приймають відповідні Раді.
4. Рішення про проведення повторних виборів депутатів і голів Рад, а також про проведення виборів депутатів замість тих, які вибули, приймає відповідна сільська, селищна, районна, міська, районна у місті, обласна виборча комісія.

Стаття 10. Строки призначення виборів

1. Чергові вибори депутатів і голів Рад призначаються не пізніше як за три місяці до закінчення строку повноважень депутатів і голів Рад.
2. Позачергові (дострокові), повторні вибори, вибори депутатів замість тих, які вибули, також вибори голів окремих Рад призначаються у строки, передбачені цим Законом.
3. Вибори призначаються не менше або іншим періодом менш, встановлений законодавством.
4. Про день виборів орган, який призначив вибори, повідомляє через засоби масової інформації не пізніше як на третій день після їх призначення.

III. ВИБОРЧІ ОКРУТИ І ВИБОРЧІ ДІЛЬНИЦІ

1. Утворення виборчих округів
1. Для проведення виборів депутатів Рад утворюються виборчі округи.
2. Кількість виборчих округів для виборів депутатів сільської, селищної, районної, міської, районної у місті, обласної Рад визначається відповідною Радою не пізніше як за місяць до п'яти днів до дня виборів. При цьому кількість виборчих округів не виборів депутатів не може перевищувати для:

- сільських і селищних Рад у чисельності населення до 3 тисяч чоловік — 15, понад 3 тисяч чоловік — 20;
- районних Рад районної чисельності населення до 50 тисяч чоловік — 20, понад 50 тисяч чоловік — 30;
- міських і районних у містах Рад у чисельності населення до 100 тисяч чоловік — 25, понад 100 тисяч чоловік — 30;
- міських Рад міст в районних поділах у чисельності населення до 500 тисяч чоловік — 50, понад 500 тисяч чоловік — 75;
- обласних Рад обласних у чисельності населення до 1,5 мільйона чоловік — 80, понад 1,5 мільйона чоловік — 75.

3. Виборчі округи утворюються відповідно сільською, селищною, районною, міською, районною у місті, обласною виборчою комісією ухваленням адміністративно-територіального поділу при дотриманні приблизно рівної кількості виборців у розрахунок на один виборчий округ не пізніше як за місяць до дня виборів.
4. Список виборчих округів із зазначенням їх найменувань, меж і центрів округів, кількості виборців у них доводиться до відома громадян відповідною територіальною виборчою комісією не пізніше як на третій день після їх утворення.

Стаття 12. Утворення виборчих дільниць

1. Для проведення голосування і підрахунку голосів під час виборів депутатів і голів Рад територія району, міста обласного підпорядкування, району у містах ділиться на виборчі дільниці. Виборчі дільниці утворюються також у сільських центрах.
2. У ліквірації та інших стаціонарних лікувальних закладах, у закладоустановних районах, на суднах, які перебувають у дельти виборів у плаванні, можуть бути утворені виборчі дільниці, що мають до виборчих округів відповідно до місцем їх знаходження або за місцем пошуку приписки судна.
3. Виборчі дільниці утворюються відповідно районною, міською (міста обласного підпорядкування без районного поділу), районною у місті Радою або виконавчим органом. У разі проведення виборів на місцях постійного або тимчасового селища, районної, міської (міста районного підпорядкування) Рад, які вибули, виборчі дільниці утворюються відповідно сільською, селищною, міською Радою або виконавчим органом.
4. Виборчі дільниці утворюються не пізніше як за п'ять днів до виборів. У випадках нестачі місць для засвідчення виборців, на суднах, які перебувають у дельти виборів у плаванні, виборчі дільниці утворюються у той же строк, з у виняткових випадках — не пізніше як за п'ять днів до виборів.
5. Виборчі дільниці утворюються за кількістю від 20 до 3000 виборців, з у виняткових випадках — з меншою або більшою кількістю виборців.
6. Рада або виконавчий орган, який утворив виборчі дільниці, на погодженнях з територіальною виборчою комісією встановлює єдину їх нумерацію відповідно у межах району, міста обласного підпорядкування, району у місті.

IV. ВИБОРЧІ КОМІСІЇ

- Стаття 13. Система виборчих комісій
1. Для проведення виборів депутатів і голів Рад утворюються виборчі комісії:
  - сільські, селищні, районні, міські, районні у містах, обласні (далі — територіальні) виборчі комісії по виборах депутатів і голів Рад;
  - окружні виборчі комісії по виборах депутатів обласних, Київської і Севастопольської міських Рад. Окружні виборчі комісії можуть утворюватися також по ви-

Закон України Про вибори депутатів і голів сільських, селищних, районних, міських, районних у містах, обласних Рад

Якока розташування військових частин, складаються на підставі даних, що подаються командирами військових частин. Військовослужбовці, які проживають поза військовими частинами, включються до списку виборців за місцем проживання на загальних підставах.

6. Списки виборців по виборчих ділянках, утворених в лінійних та інших стаціонарних лінійних закладах, а також на судах, які перебувають у день виборів у плаванні, складаються на підставі даних, що подаються керівниками зазначених установ (заводів) суден.

Підписні виборчі списки вносяться в списки виборців у порядку, зручному для організації голосування.

Стаття 24. Порядок включення громадян до списку виборців

1. До списку виборців включаются всі громадяни України, які досягли або досягають повнолітності на день виборів, проживають на момент складання списку на території даної виборчої ділянки і мають право брати участь у голосуванні.

2. Виборцем може бути включений до списку виборців лише на один виборчий ділянку.

3. Виборці, які проживають на території даної виборчої ділянки і які єсякось причиною вилучення з списку, виключаються до нього на рішеннях діляничної виборчої комісії, а в випадку, передбаченому цим Законом, — на рішенням суду.

Стаття 25. Обов'язок громадян на списках виборців. Право на оскарження неправильності в списку виборців

1. Списки виборців подаються для загального ознайомлення на в'їзді виборчої ділянки до виборів. На виборчих ділянках, утворених в лінійних та інших стаціонарних лінійних закладах, а також у випадках випадках у військових частинах та на судах, які перебувають у день виборів у плаванні, списки виборців подаються для загального ознайомлення за два дні до виборів.

2. Кожному громадянину в приватній діляничній виборчій комісії забезпечується можливість ознайомитися в списку виборців і перевірити правильність даних, що його стосуються.

3. Кожному виборцю надається право оскаржити невключення, неправильне включення до списку або вилучення з списку виборців, а також включення в даних щодо нього. Заява про неправильність в списку розглядається діляничною виборчою комісією, яка зобов'язана не пізніше як у триденний термін, а внаслідок цього в день виборів — негайно розглянути заяву, внести необхідні виправлення до списку або вилучити невключення з нього згідно з рішенням виборчої комісії. Не рішення може бути не пізніше як за п'ять днів до виборів оскаржено до суду, який зобов'язаний розглянути скаргу в триденний термін. Рішення суду в остаточному. Виправлення в списку виборців відповідно до рішення суду проводиться діляничною виборчою комісією негайно.

VI. ВИСУВАННЯ І РЕЄСТРАЦІЯ КАНДИДАТІВ

Стаття 26. Порядок висування кандидатів

1. Висування кандидатів починається за сімдесят днів і закінчується за сорок п'ять днів до дня виборів.

2. Партії, громадські організації можуть виставляти кандидатів:

- а) до районних, міських, селищних і міських (міст районного підпорядкування) Рад — на зборах місцевих осередків, які діють на території відповідної Ради і нараховують не менше 15 членів;

- б) до районних, міських, районних у місті Рад — на зборах (конференціях), засіданнях районних (міських), районних у місті (міст районного підпорядкування) Рад і на зборах (конференціях), засіданнях обласних органів партій, громадських організацій, які об'єднують не менше 100 членів.

3. Партії, громадські організації можуть виставляти кандидатів до депутатів загальному виборчому округу і одного кандидата на посаду голови Ради.

4. Трудові колективи можуть виставляти кандидатів на зборах (конференціях) колективів. При цьому право висування кандидатів надається трудовим колективам чисельністю:

- а) до сільської, селищної, міської (міста районного підпорядкування) Ради — не менш як 20 членів;
- б) до районної, міської (міста обласного підпорядкування), районної у місті Ради — не менш як 100 членів;
- в) до обласної, Київської, Севастопольської міської Ради — не менш як 200 членів.

Трудові колективи має право висунути лише одного кандидата у депутати по виборчому округу, на території якого знаходиться колектив, і одного кандидата — на посаду голови Ради.

5. Збори виборців, які проводяться на території відповідної Ради, в правомочності асугати кандидатів, якщо у них беруть участь:

- а) до сільської, селищної, міської (міста районного підпорядкування) Ради — не менш як 20 виборців;
- б) до районної, міської (міста обласного підпорядкування), районної у місті Ради — не менш як 100 виборців;
- в) до обласної, Київської, Севастопольської міської Ради — не менш як 200 виборців.

Збори виборців мають правомочність лише одного кандидата у депутати по виборчому округу, на території якого проживають учасники зборів, і одного кандидата — на посаду голови Ради.

6. Кожен учасник зборів (конференції), засідання, де висуваються кандидати, має право пропонувати для обговорення свою кандидатуру.

7. Одна і та ж особа не може бути кандидатом у депутати і кандидатом на посаду голови ради і тієї ж Ради.

7. Кандидат вважається висунути, якщо за нього проголосувало більше половини учасників відповідної зборів (конференції), засідання. Про прийняття рішення подається протокол.

8. Протокол прийняття рішення складається протокол. У протоколі зазначаються дата і місце проведення зборів (конференції), засідання, кількість учасників, кількість голосів, поданих на і поданих проханнях висунути кандидата, а також дані про кандидата (прізвище, ім'я, по батькові, число, місяць і рік народження, громадянство, освітній, професійний, місцевий, міський, районний, обласний статус).

9. Протокол надсилається до відповідної окружної (територіальної) виборчої комісії у зазначеному їй порядку.

10. Особи, висунути кандидатами, мають право асистувати і розмірять: а) до районних, міських, селищних і міських (міст районного підпорядкування) Рад — на зборах (конференціях), засіданнях районних (міських), районних у місті (міст районного підпорядкування) Рад і на зборах (конференціях), засіданнях обласних органів партій, громадських організацій, які об'єднують не менше 100 членів;

- б) до районних, міських, районних у місті Рад — на зборах (конференціях), засіданнях районних (міських), районних у місті (міст районного підпорядкування) Рад і на зборах (конференціях), засіданнях обласних органів партій, громадських організацій, які об'єднують не менше 100 членів;

- в) до районних, міських, районних у місті Рад — на зборах (конференціях), засіданнях районних (міських), районних у місті (міст районного підпорядкування) Рад і на зборах (конференціях), засіданнях обласних органів партій, громадських організацій, які об'єднують не менше 100 членів.

1. Кандидат на посаду голови районної, міської (міста республіканського і обласного підпорядкування) та обласної Ради, висунутий відповідно до цього Закону, може бути зареєстрований виборчою комісією, якщо його кандидатуру підтримали своїми підписами не менше однієї п'ятої населення, що проживає на території відповідної Ради. При цьому для кандидата на посаду голови районної Ради кількість підписів на його підтримку має бути не більше однієї тисячі, а на посаду голови обласної Ради — не більше десяти тисяч.

2. Територіальна виборча комісія після одержання прохання про висунення кандидата на посаду голови Ради згідно з формулюванням кількості підписів кандидата для виборів підписів виборців на його підтримку.

3. Підписний лист повинен містити назву відповідної Ради, прізвище, ім'я, по батькові кандидата, а також відповідну про особу, яка збирає підписи (прізвище, ім'я, по батькові, місце роботи і адреса), до виборців і підписи, зазначені, підписний лист має містити такі дані: прізвище, ім'я, по батькові, число, місяць і рік народження, місце проживання, серія і номер паспорта або іншого документа, що посвідчує особу виборця, а також особистий підпис виборця.

4. Підписи на підписний кандидат збирає сам кандидат або за його дозволення інші особи. Підписний лист подається особі, яка збирає підписи, на особі даних, зазначених у паспорті або іншому документі, що посвідчує особу виборця. Прізвище даних про виборця, внесених до підписного листа, і факт підтримки ним кандидата зазначаються особистим підписом виборця. Кожен виборець може підписувати свій підпис лише одного кандидата до комісії Ради.

5. У кожному підписному листі зазначається загальна кількість виборців, внесених до нього. Лист підписується особою, яка збрала підписи. Звернення підписні листи наділяються кандидатом у відповідну територіальну виборчу комісію не пізніше як за тридцять днів до дня виборів.

6. Комісія перевіряє і реєструє одержані підписні листи. У разі наявності підписних одержаних і тих же виборцем більше одного кандидата у день підписів вважаються недійсними. Недійсними вважаються підписи, а також надані підписи, якщо при цьому в підписній формі зазначено виборця, якого примусили підписатися або на якого зробили підпис. Якщо в зазначених причинах кількість підписів стала меншою, ніж це необхідно, кандидату пропонується у триденний термін зібрати ту кількість підписів, якої не вистачає. У разі невиконання цієї умови кандидат не реєструється.

Стаття 28. Реєстрація кандидатів

1. Реєстрація кандидатів здійснюється відповідною окружною (територіальною) виборчою комісією. Реєстрація починається за сімдесят днів і закінчується за тридцять днів до дня виборів.

2. Рішення про реєстрацію кандидата приймається відповідною комісією за наявності таких документів:

- протоколу про висунення кандидата;
- заяву кандидата про явку на вибори;
- декларації про доходи кандидата за попередній рік, складеної за формою, визначеною Міністерством фінансів України.

Для реєстрації кандидата у депутати і кандидата на посаду голови районної, міської (міста республіканського і обласного підпорядкування), обласної Ради до зазначених документів додається документ, який підтверджує внесення кандидатом грошової встави.

Крім цього для реєстрації кандидат на посаду голови районної, міської (міста республіканського і обласного підпорядкування), обласної Ради подає до виборчої комісії підписні листи з необхідною кількістю підписів виборців на підтримку його кандидатури.

Кандидат на посаду голови сільської, селищної, районної, міської, районної у місті обласної Ради, який не проживає на місцеві відповідної адміністративно-територіальної одиниці, у разі по якому будуть надані відповідно згідно з постійно проживати у відповідному населеному пункті в разі його обрання.

3. Рішення про явку в реєстрації може бути оскаржено кандидатом або його довіреною особою у триденний термін у порядку, встановленому цим Законом.

4. Кандидат у депутати може бути зареєстрований тільки по одному виборчому округу, кандидат на посаду голови Ради — тільки по одній Раді.

5. Особа, яка висунути кандидат і ходять до складу однієї з виборчих комісій, вважається у відповідності до особистості кандидата у момент реєстрації і кандидатом.

6. Особа (територіальна) виборча комісія не повинна як на п'ятий день після реєстрації кандидатів публікує у пресі або доводить до відома виборців шляхом засобів повідомлення про реєстрацію з зазначеним прізвищем, імені, по батькові, року народження, прізвищем, посади (звання), місця роботи і проживання кожного кандидата.

Стаття 29. Осуществлення рішення про реєстрацію кандидата

1. Окружна (територіальна) виборча комісія може скасувати своє рішення про реєстрацію кандидата: за його особистою заявою, у разі скасування суб'єктом, який його висунув, свого рішення про висунення кандидата, втрачає кандидатом втрачає право брати участь у голосуванні по даному виборчому округу відповідно до чинного законодавства.

2. Окружна (територіальна) виборча комісія сповіщає населення виборчого округу (відповідної території) про скасування рішення про реєстрацію кандидата.

3. Кандидат може мати довіренця осіб, які допомагають йому в проведенні виборчої кампанії, мають аттестат за обрання його депутатом (головою Ради), представляють інтереси кандидата у відносинах з державними органами, органами самоуправління, об'єднаннями громадян, трудовими колективами, виборцями, а також зносини з виборчим бюлетенем.

4. Кандидат у депутати може мати не більше трьох, кандидат на посаду голови районної, обласної Ради — десять, інших Рад — на більше п'яти довірених осіб. Довірці особи працюють на громадських засадах.

5. Особа, яка висунути кандидат і ходять до складу однієї з виборчих комісій, вважається у відповідності до особистості кандидата у момент реєстрації і кандидатом.

6. Особа (територіальна) виборча комісія не повинна як на п'ятий день після реєстрації кандидатів публікує у пресі або доводить до відома виборців шляхом засобів повідомлення про реєстрацію з зазначеним прізвищем, імені, по батькові, року народження, прізвищем, посади (звання), місця роботи і проживання кожного кандидата.

Стаття 30. Осуществлення рішення про реєстрацію кандидата

1. Окружна (територіальна) виборча комісія сповіщає населення виборчого округу (відповідної території) про скасування рішення про реєстрацію кандидата.

2. Кандидат може мати довіренця осіб, які допомагають йому в проведенні виборчої кампанії, мають аттестат за обрання його депутатом (головою Ради), представляють інтереси кандидата у відносинах з державними органами, органами самоуправління, об'єднаннями громадян, трудовими колективами, виборцями, а також зносини з виборчим бюлетенем.

3. Кандидат у депутати може мати не більше трьох, кандидат на посаду голови районної, обласної Ради — десять, інших Рад — на більше п'яти довірених осіб. Довірці особи працюють на громадських засадах.

4. Особа, яка висунути кандидат і ходять до складу однієї з виборчих комісій, вважається у відповідності до особистості кандидата у момент реєстрації і кандидатом.

5. Особа (територіальна) виборча комісія не повинна як на п'ятий день після реєстрації кандидатів публікує у пресі або доводить до відома виборців шляхом засобів повідомлення про реєстрацію з зазначеним прізвищем, імені, по батькові, року народження, прізвищем, посади (звання), місця роботи і проживання кожного кандидата.

Стаття 31. Осуществлення рішення про реєстрацію кандидата

1. Окружна (територіальна) виборча комісія сповіщає населення виборчого округу (відповідної території) про скасування рішення про реєстрацію кандидата.

2. Кандидат може мати довіренця осіб, які допомагають йому в проведенні виборчої кампанії, мають аттестат за обрання його депутатом (головою Ради), представляють інтереси кандидата у відносинах з державними органами, органами самоуправління, об'єднаннями громадян, трудовими колективами, виборцями, а також зносини з виборчим бюлетенем.

3. Кандидат у депутати може мати не більше трьох, кандидат на посаду голови районної, обласної Ради — десять, інших Рад — на більше п'яти довірених осіб. Довірці особи працюють на громадських засадах.

4. Особа, яка висунути кандидат і ходять до складу однієї з виборчих комісій, вважається у відповідності до особистості кандидата у момент реєстрації і кандидатом.

5. Особа (територіальна) виборча комісія не повинна як на п'ятий день після реєстрації кандидатів публікує у пресі або доводить до відома виборців шляхом засобів повідомлення про реєстрацію з зазначеним прізвищем, імені, по батькові, року народження, прізвищем, посади (звання), місця роботи і проживання кожного кандидата.

Стаття 32. Осуществлення рішення про реєстрацію кандидата

1. Окружна (територіальна) виборча комісія сповіщає населення виборчого округу (відповідної території) про скасування рішення про реєстрацію кандидата.

Закон України Про вибори депутатів і голів сільських, селищних, міських, районних у містах, обласних Рад

1. Виборчий бюлетень по виборах депутата повинен містити назву Ради і номер виборчого округу, а по виборах голови Ради — назву Ради, до якої проводиться вибор.

2. До виборчого бюлетеня включаются в алфавітному порядку всі зареєстровані в виборчому окрузі (території відпівної Ради) кандидати в депутати (кандидати в посаду голови Ради) з зазначенням прізвища, імені, по батькові, року народження, першості, посади (заклада), місця роботи.

3. Виборчі бюлетені друкуються державною мовою або мовою, якою користуються більшість населення виборчого округу (території відпівної Ради).

4. Якщо кандидат збура в балотування після закінчення виборчих бюлетенів, округу (територіально) виборча комісія приймає рішення про перерук виборчих бюлетенів або про експресіона прізвища цього кандидата з виборчого бюлетеня.

5. Десять відсотків виборчих бюлетенів вкручується діяльним виборчим комісією в виборчому окрузі (території відпівної Ради).

6. Виборчі бюлетені підлягають обліку. Голова, аспістський голова, секретар та члени виборчих комісій несуть персональну відповідальність за їх зберігання і використання відповідно до цього Закону. Непередадні голосування з метою захисту на виборчому бюлетені діяльним виборчою комісією робиться відповідна позначка.

ВІІ. ГАРАНТІЇ ДІЯЛЬНОСТІ КАНДИДАТІВ

Стаття 33. Право кандидата виступати на зборах, користуватися засобами масової інформації, отримувати інформацію

1. Кандидати в часі їх реструкції виборчими комісіями мають рівне право виступати на переробних зборах, нарадах, засіданнях, мітингах, користуватися засобами масової інформації.

2. Державні органи, органи самоврядування, адміністрації державних підприємств, організацій і установ зобов'язані сприяти кандидатам в організації зустрічей з виборцями, організації, організації та розповсюдженні матеріалів, надавати приміщення для проведення заходів, передбачених цим Законом.

Стаття 34. Звільнення кандидата від виконання виробничих або службових обов'язків для участі у виборчій кампанії

1. Кандидат, який ухвалює рішення про балотування, має право на звільнення з виробничих та інших закладів, передбачених цим Законом, від виконання виробничих або службових обов'язків із збереженням середньої зарплати плати за останні три місяці або окладу з урахуванням індексації. Зарплата плати виплачується за основним місцем роботи з наступною компенсацією підприємству, установі, організації за рахунок коштів, що виділяються на проведення виборів.

Стаття 35. Право кандидата на безплатний проїзд

Кандидат має право на безплатний проїзд всіма видами пасажирського транспорту (за винятком таксі) в межах території відпівної Ради.

Стаття 36. Невідповідність кандидата до кримінальної відповідальності

Кандидат на території відпівної Ради не може бути притягнений до кримінальної відповідальності, заарештований або підданий заходам адміністративного стягнення, які накладються в судовому порядку, без угоди відпівної територіальної виборчої комісії.

ВІІІ. ПЕРЕДВИРНА АТІЦІЯ

Стаття 37. Передвирна програма кандидата

Кандидат може виступати з програмою своєї майбутньої діяльності. Програма не повинна суперечити Конституції і законам України.

Стаття 38. Передвирна атіція

1. Громадяни України, об'єднані громадами, трудові колективи мають право відносно і особисто обговорювати передвиРНІ програми кандидатів, їх політичні, ділові і особисті якості, а також платформи партій, які виступили кандидатами, створюючи за збори проти кандидата у басейнах, на зборах, мітингах і відповідно до чинного законодавства.

2. Кандидати, їх доверені особи проводять зустрічі з виборцями як на зборах, так і в інших зустрічах для виборчої форми. Про час і місце проведення зборів та зустрічей виборці сповіщаються заздалегідь.

3. Організатори і учасники зборів та інших передвиРних заходів несуть відповідальність за додержання цих час і їх проведення чинного законодавства, громадського порядку.

Стаття 39. Матеріали передвиРної атіції

1. Організація (територіальна) виборча комісія за рахунок коштів, виділених для проведення виборів, забезпечує друкування матеріалів про кандидата. Термін знаходиться територіальною комісією і повинен бути однаковим для всіх кандидатів.

2. Для друкування передвиРних матеріалів про кандидата він не пізніше як за тридцять днів до дня виборів має подати до округової (територіальної) виборчої комісії заявку на поширення своїх передвиРних програм і автографів загальною обсягом до двох сторінок машинописного тексту, друкованого червою літерою інтервалом.

3. Органи місцевого самоврядування відвозять місця та обладнання стелі, дошки в прилюдних місцях для розміщення матеріалів передвиРної атіції, забезпечують наявність на них матеріалів, аланія яких здійснює округу (територіальна) виборча комісія, а також матеріалів, які розповсюджені згідно з Законом провідальних. Вони можуть приймати рішення про заборону розміщення цих матеріалів в інших місцях.

Стаття 40. Обмеження у проведенні передвиРної атіції

1. Застосування матеріалів в атіції доверені особи для організації атіції не повинні бути засобами масової інформації, а також засобами, які використовуються для інформації осіб, зареєстрованих у разі порушення яких виборча комісія, яка зареєструвала відповідного кандидата, може звернутися до суду із заявою про скасування рішення про реструкцію, який розглядає знову протом п'яти днів, але не пізніше як за сім днів до дня виборів.

2. В організації, з'єднаннях і частинах Міністерства оборони, Національного гарді, Міністерства внутрішніх справ, Державного комітету охорони державного кордону, Служби безпеки, Палацу оборони України передвиРна атіція обмежується.

3. Застосування матеріалів в атіції доверені особи для організації атіції не повинні бути засобами масової інформації, а також засобами, які використовуються для інформації осіб, зареєстрованих у разі порушення яких виборча комісія, яка зареєструвала відповідного кандидата, може звернутися до суду із заявою про скасування рішення про реструкцію, який розглядає знову протом п'яти днів, але не пізніше як за сім днів до дня виборів.

4. Вел спори щодо передвиРної атіції вирішуються округовою (територіальною) виборчою комісією, а також у судовому порядку.

5. Атіція в день виборів (розповсюдження виборчих листів, плакатів, закликів до виборців голосувати за чи проти кандидата або бойкотувати вибори в будь-якій формі) забороняється.

ІХ. ПОРЯДОК ГОЛОСУВАННЯ І ВСТАНОВЛЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ВИБОРІВ

Стаття 41. Час і місце голосування

1. Голосування проводиться у день виборів з 7 до 20 години. Про час і місце голосування діяльними виборча комісія сповіщає виборців не пізніше як за п'ятнадцять днів до виборів.

2. На виборчих ділянках, утворених в ділянках та інших стаціонарних лікувальних закладах, у військових частинах, закладованих районах, а також не суднах, які перебувають у день виборів у плаванні, діяльними виборча комісія може оголосити голосування зазначеним раніше 20 години, якщо проголосувати всі виборці, виключено до списку.

Стаття 42. Організація голосування

1. Голосування проводиться у спеціально відведених приміщеннях, в яких повинні бути обладнані в достатній кількості кабінки або кімнати для таємного голосування, встановлені місця відпочинку виборців і встановлені виборчі скриньки. Виборчі скриньки встановлюються таким чином, щоб голосувачі при вході до них обов'язково проходили через набійки або кімнати для таємного голосування. Вхід до кабінки або кімнати для таємного голосування, вихід з них, а також шлях між ними до виборчих скриньок і самі скриньки повинні бути в полі зору членів діяльничої виборчої комісії. У приміщеннях для голосування в доступних для виборців місцях повинна розміщуватися офіційна інформація про кандидата, а також текст цього Закону.

2. Відповідальність за організацію голосування, забезпечення таємності волевираження виборців, обладнання приміщень і підтримання в них належного порядку несе діяльничу виборча комісія. Виборець може знаходитися в приміщенні для голосування лише протом час, необхідний для голосування.

3. У день виборів перед початком голосування виборчі скриньки перевіряє, пломбують або відкривають члени діяльничої виборчої комісії у присутності членів комісії. Після цього у виборчі скриньки опускається контрольний лист, підписаний членами комісії і виборцем, який з'явився першим для голосування. У контрольному листі зазначається час його опускання у виборчу скриньку.

4. Кожен виборець, який прийшов до виборчої комісії за інших осіб не допускається. Виборчі бюлетені видаються діяльничу виборчою комісією на підставі списку виборців виборчої ділянки по провідальній виборчому паспорту або іншого документа, який посвідчує його особу. Про одержання виборчого бюлетеня (бюлетенів) виборець розписується в списку виборців.

5. У випадках, коли окремі виборці за станом здоров'я або з інших поважних причин не можуть прийти у приміщення для голосування, діяльничу виборча комісія на їх прохання доручає не менш як двом членам комісії організувати голосування в інших приміщеннях цих виборців. При цьому робиться виписка в список виборців на формі, яку виборець, який вкручується головною діяльничу комісією відпівної виборчої ділянки по провідальній виборчому паспорту або іншого документа, який посвідчує його особу. Про одержання виборчого бюлетеня (бюлетенів) у виписці в список виборців і голосує в додержаний яким цього Закону. У списку виборців після проведення голосування в місці перебування виборців робиться відповідна відмітка. Виписка в список виборців додається до списку виборців.

Стаття 43. Процедура голосування

1. Виборчий бюлетень заповнюється голосувачем у кабінці або кімнаті для таємного голосування. Голосувачу дозволяється використовувати простіше будь-якого, крім голосувача. Виборець, який не має можливості самостійно заповнити бюлетень, може запросити в кабінку або кімнату для таємного голосування іншу особу за спільним розумом, члени виборчої комісії, кандидати, які будуть голосувати по даному виборчому округу, їх доверені особи.

2. Голосувачі не можуть заходити в бюлетень прізвище лише одного кандидата або не викидати жодного, викреслюючи прізвища тих кандидатів, проти яких він голосує.

3. Заповнений виборчий бюлетень голосувачі опускає у виборчу скриньку.

4. Розкриття виборчих скриньок до закінчення голосування забороняється.

Стаття 44. Досмотр голосування

При званні виборців місця свого перебування в період між поданням списків виборців для загального ознайомлення і днем виборів він може проголосувати достроково. У такому випадку діяльничу виборча комісія за прохання виборця і за пред'явленням його паспорта або іншого документа, який посвідчує його особу, видає йому виборчий бюлетень. Про одержання виборчого бюлетеня виборець розписується у списку виборців і зазначає дату голосування. Голосувачі заповнює бюлетень і опускає його в односторонню або односторонню виборчу скриньку. Виборча комісія виборчої ділянки виборчу комісією заповнює бюлетень і розписується у день загальних виборів під час підрахунку голосів.

Стаття 45. Порядок підрахунку голосів на виборчій ділянці

1. Підрахунок голосів на виборчій ділянці проводиться діяльничу виборчою комісією округу по кожному виборчому округу і по кожному кандидату.

2. Під час підрахунку голосів діяльничу виборча комісія повинна дотримуватися такої послідовності дій:

1) після оголошення головною комісією про закінчення голосування виборча комісія повинна підрахувати невикористані виборчі бюлетені, укласти їх в окремі пакети по кожному округу, Рад. На пакеті зазначається номер виборчої ділянки, округу, найменування Ради і кількість невикористаних бюлетенів. Пакет опечатують і підписується головною комісією або його аспістським чи секретаром;

2) за списком виборчої виборча комісія встановлює загальну кількість виборців на ділянці по кожному виборчому округу, а також кількість виборців, які одержали виборчі бюлетені;

3) голова виборчої комісії в присутності членів комісії перевіряє цілість пакети або пакети на виборчих скриньках, розкриває їх і перевіряє наявність контрольних листів виборців;

4) на підставі бюлетенів, що знаходяться у виборчих скриньках, комісія в межах даної виборчої ділянки встановлює по кожному виборчому округу (кандидату):

— загальну кількість виборців, які взяли участь у голосуванні;

— кількість голосів, поданих «за», і кількість голосів, поданих «проти» кожного кандидата;

— кількість бюлетенів, виявлених недійсними.

3. Прізвища громадян, додатково написані виборцями в бюлетені, до уваги не беруться.

Недійсними визнаються виборчі бюлетені нестационарного зразка, бюлетені, в яких при голосуванні зазначено більше одного кандидата, а також бюлетені, в яких відсутня позначка відповідної діяльничої комісії. В разі виникнення сумніви щодо дійсності виборчого бюлетеня питання вирішується діяльничу виборчою комісією шляхом голосування.

Закон України

Про вибори депутатів і голів
сільських, селищних, районних, міських,
районних у містах, обласних Рад

6. Після цього виборча комісія унаочнює бюлетені відповідно до вимог пункту 1 частини першої.

6. Результати підрахунку голосів розголошують на засіданні виборчої комісії і заносяться до протоколу. Протокол підписується головою, заступником голови, секретарем і членами комісії і негайно надсилається до відповідної окружної (територіальної) виборчої комісії. Виборчі бюлетені передаються на зберігання відповідним окружним (територіальним) виборчим комісіям у встановленому ними порядку.

Стаття 46. Встановлення результатів виборів депутата на виборчому окрузі і голови Ради

1. Окружна (територіальна) виборча комісія на підставі протоколів дільничних виборчих комісій встановлює загальну кількість виборців по округу (по території відповідної Ради); кількість виборців, які одержали виборчі бюлетені; кількість виборців, які взяли участь у голосуванні; кількість голосів, поданих «за», і кількість голосів, поданих «проти» кожного кандидата а депутати (на посаду голови Ради); кількість бюлетенів, вживаних недійсними.

2. Обраним вважається кандидат у депутати, який одержав на виборах найбільшу порівняно з іншими кандидатами кількість голосів виборців, які взяли участь у голосуванні. Кандидат на посаду голови Ради вважається обраним при додержанні вимог, передбачених для кандидата у депутати, за умови, якщо за нього проголосувало не менше ніж десять відсотків виборців, внесених до списку виборців.

3. Вибори депутатів, голів Ради здійснюються таким, що не відбулися, якщо в них взяло участь менше половини від загальної кількості виборців, внесених до списку виборців, а також у зв'язку з відсутністю усіх зареєстрованих по округу (території Ради) кандидатів.

4. Окружна (територіальна) виборча комісія може анулювати вибори недійсними як по окремих виборчих дільницях, так і в цілому по округу (території Ради), якщо а ході голосування або під час підрахунку голосів допущено порушення цього Закону, яке вплинуло на результати виборів. Скарги про такі порушення подаються до окружної (територіальної) виборчої комісії не пізніше як наступного дня після дня виборів і розглядаються до не пізніш як у триденний термін. Рішення окружної (територіальної) комісії протягом трьох днів може бути оскаржено до суду, який зобов'язаний розглянути скаргу в п'ятиденний термін. Право оскарження рішення окружної (територіальної) виборчої комісії мають кандидати та їх довірені особи.

6. Результати виборів по виборчому округу встановлюються на засіданні окружної (територіальної) виборчої комісії і заносяться до протоколу. Протокол підписується головою, заступником голови, секретарем і членами комісії та скріплюється печаткою відповідної виборчої комісії або органу, який утворив виборчу комісію. Протокол не пізніше як наступного дня після виборів надсилається до територіальної виборчої комісії у встановленому їм порядку.

6. Окружна (територіальна) виборча комісія не пізніше як на п'ятий день після проведення виборів повідомляє населення про результати виборів депутата по виборчому округу і голови Ради. У повідомленні вказується: загальна кількість виборців, включених до списку виборців; кількість виборців, які взяли участь у голосуванні; кількість бюлетенів, вживаних недійсними; загальна кількість бюлетенів, поданих «за» кандидату; кількість бюлетенів, поданих «проти» кандидата; кількість бюлетенів, вживаних недійсними; назва і номер виборчих дільниць або округу в цілому, де вибори визнає недійсними або такими, що не відбулися.

Х. ВСТАНОВЛЕННЯ ТА ОПУБЛІКУВАННЯ

ПІДСУМКІВ ВИБОРІВ

Стаття 47. Прийняття рішення про підсумки виборів, доведення їх до відома населення

1. Територіальна виборча комісія на підставі протоколів про результати виборів депутатів по виборчих округах і голів Ради приймає рішення про підсумки виборів у цілому по Раді, а саме: повноваження обраних депутатів і голів Ради.

2. Повідомлення про підсумки виборів і список обраних депутатів в алфавітному порядку з зазначенням прізвища, імені, по батькові, партійності, посади (закінчити), місця роботи і проживання кожного депутата, виборчого округу, від якого його обрано, а також прізвища, імені, по батькові, партійності і місця проживання обраного голови Ради публікуються а прості або доводяться до відома населення відповідної території іншим способом не пізніше як на десятий день після проведення виборів.

Рішення територіальної виборчої комісії про підсумки виборів може бути оскаржено кандидатом або його довіреною особою в судовому порядку протягом трьох днів після опублікування територіальною виборчою комісією підсумків виборів. Суд повинен розглянути скаргу у п'ятиденний термін а моменту її надходження. Рахунок часу суду територіальною виборчою комісією у доведений термін приймається рішення відповідно до цього Закону.

4. Територіальна виборча комісія інформує Раду про підсумки виборів депутатів і голів Ради на першій сесії Ради нового скликання.

ХІ. ПОВТОРНЕ ГОЛОСУВАННЯ, ПОВТОРНІ ВИБОРИ,

ВИБОРИ ДЕПУТАТІВ І ГОЛІВ РАД ЗАМІСТЬ

ВИБУЛІШ. ВИБОРИ У НОВОУТВОРЕНИХ

АДМІНІСТРАТИВНО-ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ОДИНИЦЯХ

Стаття 48. Повторне голосування

1. Якщо по виборчому округу (території Ради) балотувалося більше двох кандидатів і два або більше кандидатів одержали рівну кількість голосів, що не дає можливості визначити обраного депутата (голови Ради), відповідна окружна (територіальна) виборча комісія приймає рішення про проведення в окрузі (по території Ради) повторного голосування.

2. Повторне голосування проводиться не пізніше як у дводенний термін з додержанням вимог цього Закону. Повідомлення про проведення повторного голосування доводиться до відома виборців.

3. Обраним вважається кандидат, який одержав при повторному голосуванні найбільше порівняно з іншими кандидатами кількість голосів виборців, які взяли участь у голосуванні.

Стаття 49. Повторні вибори

1. Якщо по виборчому округу (по території Ради) балотувалося не більше двох кандидатів і жодного з них не було обрано, або вибори було визнано такими, що не відбулися, або недійсними, територіальна виборча комісія приймає рішення про проведення в окрузі або по території Ради повторних виборів. При цьому вона може звернутися до відповідної Ради а пропозиції про проведення виборів окремими і дільничними виборчими комісіями а нову сесію.

2. Повторні вибори здійснюються не пізніше як через місяць після загальних виборів. Голосування відбувається на тих же виборчих дільницях і за списками виборців, складеними для проведення загальних виборів. Утворення виборчих комісій, анування і реструктуризація кандидатів, інші заходи проводяться у порядку, встановленому статтею 60 цього Закону. Повідомлення про проведення повторних виборів доводиться до відома виборців.

3. Кандидати, які аналях свого кандидатури або не обрані на вибори, по відбутті а не були визнані недійсними, на повторних виборах балотуватися не можуть. На повторних виборах також не можуть балотуватися громадяни, щодо яких було скасовано рішення про реструктуризацію їх як кандидатів, або громадяни, анаслідок дії яких вибори були визнані недійсними, а також громадяни, визнані судом винними у вчиненні правопорушень, зазначених у статті 65 цього Закону, і щодо яких вироком суду набрав законної сили.

Стаття 60. Проведення виборів депутатів, голів Рад замість вибулших

1. У разі визнання відповідною територіальною виборчою комісією повноважень окремих депутатів або голови Ради недійсними, а також у разі відкликання депутата або голови Ради, дострокового припинення їх повноважень а інших причин у відповідних виборчих округах (по території Ради) у дозвісний термін а моменту вступу депутата (депутатів) або голови Ради проводиться нові вибори.

2. Вибори призначаються на північ як за місяць до їх проведення і організуються а додержання вимог цього Закону. Про цьому округу виборчі комісії і виборчі дільниці утворюються на п'ятий день, дільничні виборчі комісії — на сьомий день після призначення виборів; анування кандидатів починається не сьомий і закінчується на десятий день після призначення виборів; реструктуризація кандидатів починається а двадцятий і закінчується на п'ятнадцятий день до виборів. Списки виборців подаються для загального ознайомлення на десятій день до виборів. З цього часу виборці, які звільнили місце свого перебування до дня виборів, мають право проголосувати достроково.

3. Для виборів депутатів сільської, селищної, міської (міста районного підпорядкування) Ради дільничні виборчі комісії можуть не утворюватися, а їх функції виконують відповідні територіальні виборчі комісії.

4. У разі вступу депутата або голови Ради менш як за шість місяців до закінчення строку повноважень, вибори нового депутата або голови Ради замість вибулого не проводяться.

Стаття 61. Поведення виборів у новотворених адміністративно-територіальних одиницях

1. У разі дострокового припинення повноважень Ради і призначення відповідно до чинного законодавства нових виборів вони проводяться у порядку, встановленому статтею 60 цього Закону. Про цьому відповідні виборчі комісії утворюються відповідно до статті 61 цього Закону.

2. Вибори депутатів Рад у новотворених адміністративно-територіальних одиницях проводяться у випадках, коли на території, що увійшла до складу новотворених сільської, селищної, районної, міської, району у місті, області утворення Ради та її органів а неможливості через брак часу або неможливості кількості депутатів, обраних до Ради.

3. Вибори депутатів і голів обласної Ради призначаються Верховною Радою України, депутатів і голів районної, міської (міста обласного підпорядкування) Ради — обласною Радою, депутатів і голів районної у місті Ради — міською Радою, депутатів і голів міської (міста районного підпорядкування), селищної, сільської Ради районною Радою не пізніше як у дозвісний термін а дня утворення адміністративно-територіальної одиниці і проводиться у порядку, встановленому статтею 60 цього Закону. Відповідні виборчі комісії утворюються на третій день після призначення виборів органом, який призначив вибори.

ХІІ. ВИБОРЧІ ДОКУМЕНТИ І ПОРЯДОК ЇХ

ЗБЕРІГАННЯ, ВИБОРЧА СКРИНЬКА

Стаття 62. Форми виборчих документів, вразок виборчої скриньки

1. Форми підписного листа для обрання підписав виборця на підтримку кандидата на посаду голови районної, міської (міста республіканського і обласного підпорядкування), обласної Ради, списку виборців, протоколів виборчих комісій, виборчих бюлетенів, протоколів підрахунку голосів кандидатів на посаду голови районної, міської (міста районного підпорядкування), селищної, сільської особи кандидатів, повідомлень про обрання депутатом, головою Ради, повідомлення депутата, голови Ради, а також вразок виборчої скриньки встановлюються Верховною Радою України або а її доуроченням Президією Верховної Ради України.

2. Форми інших виборчих документів встановлюються відповідною територіальною виборчою комісією.

Стаття 63. Порядок і строки зберігання виборчих документів

1. Довідково окружним і дільничним виборчим комісіям після закінчення їх повноважень передається відповідним територіальним виборчим комісіям.

2. Порядок і строки зберігання виборчих документів встановлюються Верховною Радою України або а її доуроченням Президією Верховної Ради України.

ХІІІ. ЗАКЛЮЧНІ ПОЛОЖЕННЯ

Стаття 64. Витрати, пов'язані з виборами

1. Витрати, пов'язані з підготуванням і проведенням виборів, здійснюються виборчими комісіями з фондів, а виборчих фондів, які створюються територіальними виборчими комісіями на рахунок коштів, що виділяються на проведення виборів. Територіальна виборча комісія має статус юридичної особи і а розпорядником виборчого фонду. Розмір цього фонду затверджується відповідною Радою.

2. Порядок і строки зберігання коштів виборчих фондів, зареєстрованих в Україні, за винятком підтримки а іноземними інвестиціями, а також підтримки, устаном і організацій, що утримуються за рахунок відповідного місцевого бюджету, можуть вносити до виборчого фонду територіальній комісії свої помертування.

3. Для проведення виборів територіальні виборчі комісії можуть мати особистого виборчого фонду, який створюється за рахунок власних коштів кандидата, коштів політичних партій, громадських організацій, пожертвувань громадян України, юридичних осіб, зареєстрованих в Україні, за винятком підтримки а іноземними інвестиціями. Розмір особистого виборчого фонду кандидата становить відсоток територіального виборчого фонду, який повинен перевищувати вартість списку, селищної, міської (міста районного підпорядкування) Ради — 80 мінімальних заробітних плат, для районних, міських (міста обласного підпорядкування) без районного підпорядкування — 80 мінімальних заробітних плат, для міських (міст а районним підпорядкуванням) — 80 мінімальних заробітних плат, для міських (міст а районним підпорядкуванням) — 80 мінімальних заробітних плат.

4. За іменем якого кандидата місцеве відділення Оподаткування України зобов'язане відкрити рахунок у графім «Виборчий фонд» на ім'я відповідного кандидата, якому надіється окрема чекова книжка на суму виборчого фонду.

5. Кошти виборчих фондів, об'єднаних, юридичних осіб, а також виборчих фондів кандидатів здійснюються окремим (територіальним) виборчим комісією.

Стаття 65. Відкликання за порушення цього Закону

Особи, які перешкоджають шляхом насильства, обману, погрози або іншим способами вільному здійсненню громадянами України права обирати і бути обраними, несе персональну відповідальність за порушення цього Закону, а також члени виборчих комісій, посадові особи, які допущали порушення цього Закону, несуть відповідальність, встановлену чинним законодавством.

Президент України Л.КРАВЧУК

м. Київ,

24 жовтня 1994 року

Друкується з м'якої літеної вибору агентства «Українформ».

ЗАВДЯКИ братиці і сестри Медведицею український теніс тепер акціоно знається в світі. А за київцями — це й одеситка Олена Брухонич, харків'янка Дмитро Полікова — люди так відомі на професіональному корті. А хто ж у другому ешелоні? 17-річна Олена Татаркова з Одеси вважається перспективною спортсменкою. Бувають за останній рік вона успішно виступила з кількох професіональних турнірів, так званих 10-тисячників, пробує сили і на змаганнях ще вищого рангу. І, дивись, із часом підбереться до еліти. Вже тепер дівчина посідає вже 270 місце у світовому рейтингу, що є досить високим показником у тенісі. І, що цікаво, обходиться Олені поки що без опікунів, шефчик нецензурно — сама пробиває собі шлях катеру.

До речі, вока, дівчина з характером. Почала грати в теніс, за київцями — в дев'ять років. Ровесниця Татаркової у групі Тетяни Мачалової завжди вже багато, бо віддавала перевагу по 3—4 рони. Але дуже спортка, та ще й ліворуча, кепіорка дівчинка-новачок поставила за мету здолати загальну гру у випереджувальній манері.

— Я за натуралу лев, — діалектс Олена, — тому ніколи не здаю. І тоді дуже швидко виконала заплановане.

...До Ізмаїля, ну як і запросили, Мочалова з Татарковою переїхали, коли учасниця виповнилася тринадцять. «Батька мене відпустили окреме, — розповідає теністка, — бо у нас в Душанбе почався війна».

Працювали, працювали. І результати не забаривали. Олена кілька разів виграла турніри, а її дівчача дорослі чемпіонати України. А минулої осені вона грала вже у фіналі першотурніру, призом якого 10 тисяч доларів. Татаркова поступилася Світлані Комельєй з Кишиньку. Перший же одеситка легко зграла — 6:3, потім — 6:0, в кіншій грі програла за булітми.

— Мабути, наша успіху з дебіюту подумала, що випілкала переможку мить? Зовсім ні. Чудом знала свою суперницю, записала статистику. Світлана була підготовлена прекрасно, тому я вграла.

— А як та грала за кордоном? Дебютувала в Іспанії. Там подолала сито кваліфікаційної зустрічі і акишла до основної сітки. То був перший малакський успіх. Потім виступила в Болгарії. У Польщі відігрався фіналу, а в німкнці стала переможкою.

— Немаювало в Німеччині та вже пробувала слати з 25-тисячником. Отож, поступово піднімався рівень?

— Складно сказати, учасниця. Тут значно акцій. Грати складається й цікавіше.

Кікбоксинг

Петро ГЕНЧУК, журналіст

Свято організовує «Славутич»

У ці дні в Броварах, що під Києвом, проходить подія київської Кюба країни з кікбоксингом сестер любительки. Ці змагання організовано дією «Славутич» та федерацією боксу й кікбоксингу України. Фіналіст турніру аперше буде присвоєно звання «Майстер спорту України».

Звернувшись огляд українського любительського кікбоксингу завтра святом в Київському цирку. Тут пролядає два фінальні поєдинки Кюба (по одному з розділа фул-контакт та лунчів). Цього вечора любитель кікбоксингу побачить також 12-раундовий фінал київських кікбоксерів-професіоналів Вадима Кікбоксинга, чемпіона світу та Європи, і Олена Пашенка, володар Кюба СНД, які розіграють звання володаря Кюба ліги «Славутич» у середній азії.

Окрім спортивних сват, 12-раундовий поєдинок за звання чемпіона світу (за версією KICK) у суперніжній легкій азії між одиєю з найсильніших кікбоксерів азії «Славутич», чемпіоном

Віктор БРАНИЦЬКИЙ, «Голос України».

«Я НЕ НЕ ЗІРКА, А ТІЛЬКИ ВЧУСЯ...»

Але 17-річну Олену Татаркову з Одеси вже побоюються суперниці на тенісному корті

— Олено, для участі в зарубіжних змаганнях потрібні кошти, інвентар, можливість знайти достатні авторизації. Чого тебе охайна?

— А ніхто. Все на дачі Тетяни Василівни. І, моє. Співбачи київський тренером Людмила Миколаївна Петровіч і Валентин Семенович Гордєєвич. Вони — подруги мої наставники. Тому дають мені і дач над, господарю, і діло, і можливість потрапити до Києва. Була у мене «спонсор»! До речі, самі запропонували співробітництво. Ліше на словах буди щедріші і добріші. А згодом почав обдирати нас, нові хлопці. Були контракти. Ох, як от горе-партнери зробили здиновали англія: мова, нна отому! Вперше спомню, Олено слово, обдурив нас.

— То чи не арешта бажання робити справу через байдужість, підлість, підступність різних чиновників і прастосуюв?

— Рухи не опуститися. Напевно, всі ці перешкоди лише відступити. Прагну довести, що здатна подолати труднощі. Я

ше не зірка, а тільки вчуся. Однан поради дівчатами, він мріють про великі перемоги на корті, набратися терпіння. Насамперед треба працювати щодня! — дуже багато. Тоговати себе до різних труднощів і не вмірати ніщо. Тільки салі-у духом, у твердому характером дозвільте мить.

Притягує свої перші 10-тисячники. Як було важко! Ні чотирьох акадентів нісця в основній сітці — 100-130 оретедеток. Сидиш і тремтиш. Але на корті бокзистів від мене відганяла...

— Олено, алімо, що багатом теніс-систем-професіоналам на першк нерасдопомога або національна федерація, або багата родина, або же хто-небудь. Немаже у тебе в цьому алаа немає аліанк нересте?

— Боюсь напевно, але скажу, що підтримати мене вирішили відомі київський бізнесмен і палкий прихильник тенісу Ігор Дідаков. Чомуся віро, що саме це партнерство стане для мене шляхом...

На аренах країни і світу

Кубкова стріляба. У Страсбурзі проходить чемпіонат Європи. Добре виступили українські спортсмени. Віктор Майоров став чемпіоном у стрілябі з пневматичного пістолета, а Олег Михайло виборов «бронзу», стріляючи з пневматичного гвинтівки.

Футбол. Наступного вікторка національній збірці України зіграє товаришський матч в Ізраїлі з національною командою цієї країни. Головний тренер нашої колективи Олег Базилевич записав на що зустрічі зворотні Талупітські («Ніа», Тернопіль) і Кутелова («Динамо», Київ); польських гравців Діряку, Веженєра, Михайлова, Подольова, Полупіна, Козьова (усі — «Дніпро»), Вукіла, Язбачка (обидва — «Чорноморець»), Хомиля, Лужного, Леоценка (усі — «Динамо», Київ), Полова («Шахтар»), Миколу Юрченку, Тарасюка (обидва — «Прикарпаття»). У резерві — Леженчик («Ніа», Тернопіль), Шапенко, Коваленко («Зоря», «Динамо», Київ), Гусейнов («Чорноморець»).

Хокей. Регулярний чемпіонат МХЛ. «Сокіл» (Київ) — «Хімік» (Воскресенськ) — 4:1.

Хокей

Віктор СТАНКЕВИЧ, журналіст

Група «С» збирається у Словаччині

Хокейна дружина України виношує наміри про своє підвищення в класі

Притягується перший матч на Олімпіаді в Ліллексамері збірці Чехії та Фінляндії. Перевата фінішу була відчутною, і сентиментальний коментатор компанії «Остакімо» Євген Майоров раптом згадав про золоті чаш збірної Чехословаччини. Він клявся на тому, що з тієї команди перший раз змагання виконували чехи. І тут же назвав кілька найвідоміших гравців: Головака, Немославські, брати Штисни.

Така «близькість» шиязового колеги дещо здивувала. Ажте перелічені гравці — словаки. Працюю один з них — сержантський із братів Штисни 37-річний Петер — грав першу скрипку в збірній Словаччини на Іграх у Ліллексамері. Чотирнадцять років тому цей талановитий гравець емігрував до Північної Америки. Грав у відомих клубах НХЛ «Квебек Нордіс» та «Нью-Джерсі Девілз». І, як бачимо, не збирається складати ковзань, сповнений енергії та бажання грати на хокейному полі.

До речі, за ім'ям свого «свак-свакського» клубу («С-Андржеєвс Кінгз» та «Сан-Хосе Шаркс».

Звичайно, Петер Штисни не чув отого коментатора Майорова. А то дуже б образилося.

Мій старший брат Мар'як, — розповідав журналістам на Іграх Петер, — відомий у миколуфорвард, він політичний діяч, голова «Комітету словаків за кордоном». Я сам діяв вступав за того, що Словаччина має бути незалежною. Що, скажіть, покаяно з своєї історії, культури, спорту наразі? Своєю політичною діяльністю не афішую, але не приховую, що шасляний виступати на таких престижних змаганнях як Олімпіада під прапором своєї підкресленої, своєї країни...

Петер Штисни зважени також сподівання, що збірна Словаччини, яка залишалася в Норвегії найкраще про себе відомою, побаче і прихильників в азії на світових чемпіонатах.

— Поки що мрією потрапити до групи В, — каже він, — Але для цього слід перемогти в групі С. Цей турнір, до речі, починється 18 березня у нашій країні. Спершу змагання в підлогу. У нашій — команда України, Болгарії, Казахстану, Словенії, Угорщини, Китаю та Білорусі. Суперники, особливо українці, кавкази та білоруси, дуже серйозні. Але для мене змагання в житті перемоги — головне. Завради них виходжу на лід...

До слів відомого спортсмена додаю, що збірна Словаччини — голіняний претендент на перемогу в змаганнях. І тренери розраховують на допомогу шогору рівня німців змагання в підлогу. У нашій — команда України, Болгарії, Казахстану, Словенії, Угорщини, Китаю та Білорусі. Суперники, особливо українці, кавкази та білоруси, дуже серйозні. Але для мене змагання в житті перемоги — головне. Завради них виходжу на лід...

Збірна України також має серйозні наміри поборотися за підвищення в класі. Сьогодні вона вирушає до Угорщини, зіграє товаришський матч з національною командою цієї країни. А потім іншій передуть до Словаччини.

У складі української команди 17 гравців з київського «Сокола». До них мають приєднатися ще й українські хокеїсти «Спартак» (Київ), а також Юрій Шиндєрівський клубу: Юрій Юдашєв, Вілєр Ширєв, Антоній Степанівський, Петер Милош, Євген Штисни. На жалі, керівники російських клубів не відпустили до збірної України дуже потрібних «серед» воротарів Юрій Шиндєрєв («Хімік»), Віктор Милош та нападаючого, Олексія Тарасюка («Торедор», Ярославль). Ті колективи а ці зрі строки гратимуть у «лей-офі» чемпіонату МХЛ.

Азії та Європи Аскарком Можжаною і Довом Рейхгардом (США), чемпіоном Північної Америки, який отримав інші рейтинг за версією KICK.

Супервайзер бої орофі — європейський директор перелі KICK Гері Горлан (Хорватія), рефері — Кара-Гайки Кеслер (Німеччина).

У Міжнародній азії «Славутич» виступає чимало вірою кікбоксингу. Але найактивнішою серед них, безсумнісно, є Віталій Кічєво — чемпіон світу серед професіоналів. Висока техніка, отужений удар, віртуозна робота ногами — ці якості відзначають шанувальники.

Фото Микола БОЧКА.

Історія не повторюється

До такого висновку приходили, ознайомившись з архівними і зовсім свіжими документами, представленими істориком Ярославом Маликом

Командир Київської дивізії.

24 квітня 1920 р.

40.

Командиром Армією УНР,
зраком Головному Отаману
Рапорт

„Буудуч не тільки жовніром, а перш всього громадянином, я пильно слідкував за політичним життям України. Чим довше мені удавалося бути в курсі української політики, як внутрішньої, так і міжнародної, тим більш я переконувався, що для реалізації ідеї української державності необхідно згуртування всіх творчих сил українського народу, віднаходження всієї класової і партійної інтереси. Крайнюча політика і війська, починаючи з 1917 року і до цього часу, тим більше я переконувався в протилежності. Партійний фанатизм, низький інтелектуальний, авантаризм, відсутність державного розуму і такти, нечесність до своїх співробітників і співвітчаків, крадіжка державних коштів, заграбання на інстинктах жорстокої бовової, допущення ряду порогів і грабунків і авантур — все було налице. Веса час моєї праці з 1917 року і по цей день я намагався, посмілюхався силою, усунути вищезазначене явище, але сили мої виявлялися маліми. Все часе і порятунок пороху виходило від справи будівництва держави і впродовж залучення найбільш сильних полкоз одинок. Розкладання елемент був сильнішим, ніж елемент оздоровлення. Я глибоко вірю в кожному переломі нашої ідеї, але покинувши себе нездатним перебувати в рядях теперішньої Української Армії, примушеної силою обставин ПІЗНАТИ, аби зберегти свої сили для дальшої боротьби, а тому прошу Вашого клопотання, пане генерале, перед Головною Отаманом о звільненні мене з займаної посади, звільнення мене з української військової служби і о дозволі поступити в одну із армій держав, не ворожих до України.

Полковник Ю.ТОПЧИК

Командир Київської (4-ої) дивізії

Полк(об'єкт) У.Топчику

Копія рапорта Вашого від 24/IV 40 на ім'я командира мені доставлена. Вашого прохання про оставку задовольнити не можу. Вважаю Вашу працю для будівництва і оборони Батьківщини і потрібну, і корисну.

Архів

Зараз, більш як коли, для України потрібні сильні своєю вірою в творчі сили нашої нації діячі, які б не піддавалися Вашою участю у дальшій нашої боротьбі потрібному, я ні в якому разі не можу згодитися на Ваше прохання про оставку. Закликаю Вас, в ім'я інтересів нашої держави Батьківщини, а політичною енергією. Вам виставлено, працювати на чолі Вашої дивізії і в рядях нашої молодшої армії.

Головний Отаман ЦЕТЛОР

24/IV 1920 року.

Центральний державний архів вищих органів державної влади (ЦДАВО) України. Ф.3361. Оп.1. Спр.15. Арх.17. Кріп Голубовича як чл. написавши рапорт був командиром Київської дивізії і зупинився командувачем армії УНР

Там же, Арх.18.

Залика міністра оборони
України Костянтина Морозова

Президентові України Леонідові
Кравчуку на нараді у Президентові
2 бересня 1993 р.

„Добровіллям у відставку не піду. К.Морозов“
Телефонний діалог К.Кравчука
К.Морозова 28 бересня 1993 р.
„Костянтин Петрович! Я вирішив
Вас поштовати на Беркову Галу.“

Указ Президента України

Про виконуючого обов'язки
Міністра оборони України

У зв'язку з постановою Верховної Ради України від 21 бересня 1993 року „Про Уряд України“ та „Про доручення Уряду України“ постановляю: 1. Звільнити Морозова Костянтина Петровича від виконання обов'язків Міністра оборони України згідно з поданою ним заявою і зарахувати його в резерв Головнокомандуючого Збройними Силами України.

Президент України

Л.КРАВЧУК

М.Кіт

4 квітня 1993 року

Інформаційна агенція

„Літаваст“

Морозов К. Кріп мілітарні шари незалежності. Погляд під крахом Президента. «Українська газета». 1994. 3—16 лютого.

Там же.

„Голос України“. 1993. 5 квітня.

Василь БАБУХ. „Голос України“

Довга дорога додому

У книгарнях Чернівецької області з'явилися довгождана новинка — «Історія Буковини» Аркадія Жуковського. Вийшла вона накладом незалежної газети «Час» і товариства «Над річкою дні» з дозволу її підтримки автора.

Це перша частина фундаментальної праці Аркадія Жуковського «Буковина — її минуле і сучасне», що вийшла 1956 року в Чернівцях і викликала справжній переполох серед радянських ідеологів. Аж несли правду про буковинський край, його історичні прапорці оперувала переконаннями науковими джерелами, що виступало приховувати тоді айд української людської. Окремі припущення, унікального аналізу з великими труднощами прокинали на Буковину. Аж не зберігаючи цієї праці можна було б сказати, що це була не наука, а фантастика. Вивчені томи під сімома замками, подали віа людського ока, обсягли в спекулах Кіт.

Це ґрунтовне дослідження — праця подлинницької праці уродженця Буковини професора Аркадія Жуковського. Йому

допомогали не менш повідомлені науковці — доктори Теодор Бриндзан та Денис Кітківський, аюми, що так багато зробили для духовного відродження Буковини у першій половині минулого століття.

Книга мала ще одного історичного співрозмовника — диспатор, а точніше — представників буковинської громади, розкидану до краю по всьому світу: у США, Канаді, Франції, Німеччині, Англії... Вони, буковинці, пісалося всім, чим могли, вбні лиш пошавали свій видання праці, який би хотів ануду фундаментальну працю! І знову аюмула буковинський громада. Зібрانی нею кошти лана змогу створити виданнями «Зелена

Буковина», де і вийшла у світ очікувана книга. Треба неупереджено признати: це був подвиг одержимих людей. І Україна не повинна забувати їхньої праці, їхньої жертвості.

У передмові до чернівецького видання Аркадія Жуковського писав: «Мені наймиліше, що було нам під силу, сьогодні історію Буковини салі доповнити. Бажаю успіхів у відомітій праці для добра нашої Батьківщини і нашого краю — Буковини».

Чернівецькі видавці «Історії Буковини» не приховують своїх подвигів, аюми, що недовіда донести читачеві всю працю Аркадія Жуковського. Хочеться вірити, що а недалекому майбутньому не ґрунтовне історичне дослідження приверне увагу й державних видавців. Поверте, воно того варте.

Чернівці.

Ольга ПАЛІЧНИКОВА, директор Державного музею Т. Шевченка;
Валентина СУДАК, заступник відділу музею

Оригінал від «Марк Річ»

У ці урочисті дні Державний музей Т. Шевченка згадується ще одним оригінальним твором Кобзаря — портретом Бориса Суханова-Подколізана. Його передала Українській компанії «Марк Річ + КО АГ».

Портрет Суханова-Подколізана — блискучий завершений твір Шевченка з аютому та характерним для нього підписом: «1838. Т. Шевченко». На йому Борис Суханов (1847—1904 рр.), син ідеї аюду талані Суханова, зображений одиннадцятилітнім хлопчиком. Історія написання твору така: у петербурзькому салоні цієї пошави з Собоженщиною а 50—60-річній часе збиралася письменники та художники — І. Тургенев, Я. Полонський, А. Майков, М. Щербіна, І. Айвазовський, І. Соколов, М. Пнігевон та ін. Серед них і Т. Шевченко.

Б. Суханов-Подколізав у «Спогодах про Шевченка» аюмо випадкового учня писав: «Матінка була добре знакома з сімейством тимчасового нп-президента Академії мистецтв графа Толстого, що, як усі аюмо, плака і балалайкою підпавав про дою Тараса Григоровича і надаа йому після повернення із засланця казенну майстерню а самому будувати Академію. Ціаком можливо, що за спільною згодою аюмовою було запросити Шевченка аюати мені учня малювати, аби піа вигладом топорну подати йому на перших порах матеріальну аюпомощу... І аю шавався гадати, що заадає ціл маленкий хитроку і став аюмом аюмого радості, аютич піа пошавити статистичні обов'язковані мою аюмом».

Портрет Бориса Суханова-Подколізана в літературі аюшовою досить аюмо, відомо ціа якого репродукції з'являлися аюмою. Т. Шевченко, художник його життя. Написав Олександр Кониський. У 1939 році цей портрет з'явився на республіканській ювілейній Шевченківській виставці а Києві як власність Ілєквери-булавінської. Харкова Володимиром Ілєквером (помер у 1967 році). Він, за родичним переказом, аював малюнок у 1938 році в московській антикварній крамниці. Син Володимира Ілєкверовича Юрій — письменник, журналіст, аюлі мешкає а Москві, аюбовно погодився передати цей твір

Шевченка а 1972 році що на аюму виставку до Києва. Тепер портрет, знайдений і збережений родичкою Ілєкверів і закуплений та подарований компанією «Марк Річ + КО АГ» а Москові, знайшов своє належне місце а аюму оселі Леоніда Кобзаря — Київському музеї Т. Шевченка.

Варто зауважити, що це аже аюрий твір, який «Марк Річ + КО АГ» подарувала Тарасові шаровий останнім часом. Минулого року директором цієї компанії аюмо аюможе музеєі переданих малюнок «Дерева серед камінів» (італійський олівець, туш, розмазка). При дослідженні аюстановлено, що пошавий аюмою аюможе аюмо олівець: «Рисувач» Т. Шевченка. 1860».

На аюмьку робота Т. Шевченка «Портрет Бориса Суханова-Подколізана»

Засновник — Верховина Рада України.

Видаєць — Президія Верховної Ради України.
232819, м. Київ.
аул. М. Грушевського, 5.
Газета виходить з 1 січня 1991 року.

Головний редактор С. ГРАБЧЕНКО.
Редактори: О. БУЛІК (заст. головного редактора), Л. БРОВЧЕНКО (заст. головного редактора), А. ГОРЛОВ (перший заст. головного редактора), І. ГРУШКО, В. КРАСНОСЕМСКИЙ, С. ПИСАРЕНКО, Б. СИДОРЕНКО (заст. головного редактора), А. СОЛОНСКИЙ, В. СУДАК (заст. головного редактора).

Адреса редакції:

252047, Київ-47.

вул. Нестерова, 4.

Свідцтво про реєстрацію періодичного друкованого видання —

КП № 18 від 18.09.1990 р.

ТЕЛЕФОНІ: для дозвонів — 441-88-23;

телефакс — 224-72-34; титли розмов — 441-89-34, 441-89-44.

Розсилка не поштовим.

Іздается в четвирні — тільки на сторінках газети.

За зміст та достовірність інформації у редакційних виданнях відповідальність несе редакція. Редакція не заадає поділу пошави авторів публікацій. «Застовість» написання. Факт підтверджується всіа автор.

Газета виходить 5 разів на тиждень (крім п'ятниці)

Підписувачі в російському мові.

Виснос 49755.

Тираж 31818.

Командир уряду міністерства

Застовість України

123 578 793

38. 331944.

Газету набрано і аюверстано а комп'ютерному центрі «Голосу України».